

SLOVENSKI

Poročevallec

Izdaja in tiska Casopisno podjetje Slovenski poročevallec - Direktor Rudi Janžura. Glavni in odgovorni urednik Sergej Votjak. Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva ulica št. 1 in 3, telefon 23-522 do 23-528. Uprava: Ljubljana, Tomšičeva ulica št. 1-II, telefon 3-522 do 23-526. - Oglasi oddelček Ljubljana, Titova cesta 1, telefon 21-896, za ljubljanske naročnike 20-463, za zunanje 21-832. - Poštni predal št. 28. - Ziro račun pri Komunalni banki Ljubljana št. 100-704/1-367. - Mesečna naročnina 230 din.

Izbrali smo svojo pot v socializmu in nihče nas ne bo z nje odvrnil

Trideset tisoč ljudi se je udeležilo včeraj obletnice ustanovitve Kamniškega bataljona in požiga prve vasi v Sloveniji, Rašice — Med častnimi gosti so bili tudi Edvard Kardelj, Franc Leskošek, Boris Kraigher, Ivan Maček in trideset preživelih borcev Kamniškega bataljona — Odkrili so spomenik Rašici in spominsko ploščo na Vrhu narodnega heroja Staneta Kosca

Mala uporna vas Rašica, stonjena v reber med gozdove in skale, je danes sprejela okoli 30.000 ljudi, ki so prihajali semkaj, da bi prisluškali 17-letnico ustanovitve Kamniškega bataljona. Kdo ne pozna Rašice? Takrat, 20. septembra 1941. leta je ime tega naselja na mah spoznalo na tisoče naših ljudi. To seznanjenje z vasico pa je spremljal gost črn dim, ki se je dvigal iznad naselja; pokanje pušk in drdranje mi-

trajlezov se je mešalo z jokanjem otrok in mukanjem živine. V vseh poštenih ljudeh je od gnova zastalo srce. Zopet nov zločin okupatorja. Zažgali so prvo slovensko vas. Zato je bil odmev tako silen. In v tem ognju in dimu je bil ustanovljen Kamniški bataljon — partizanska enota, ki je bila sovražniku trn v peti.

Sele in že 17 let je preteklo od tedaj, spomin na dogodke pa je danes še vedno živ.

Ob pol deseti uri dopoldne so fanfare naznanile začetek proslave. Na tribuni so se zbrali visoki gostje, med njimi podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj, podpredsednik Zvezne ljudske skupščine Franc Leskošek, predsednik Izvršnega sveta Slovenije Boris Kraigher, član Zveznega izvršnega sveta dr. Marija Brecej, organizacijski sekretar CK ZKS Ivan Maček, generalni major Raško Vujović, sekretar OK ZKS Ljubljana Janez Vipotnik in drugi. Pred tribuno pa so se postrojili preživelci borci Kamniškega bataljona, ki jih je okoli 30, ob ustanovitvi pa je bataljon štel 92 borcev.

Komandant bataljona Urban Velikonja — dr. Marijan Dermastia je predal raport prvemu komandantu slovenskih partizanov Francu Leskošku-Luki, ki je nato obšel bataljon in ga pozdravil: Smrt fašizmu! Med burnim vzklikanjem mnošice — Tito-Kardelj, in Luka, Lukal, je Franc Leskošek govoril zbrani množici in med drugim dejal:

»Področje ljubljanskega Posavja in bivšega kamniškega okraja je bilo že v stari Jugoslaviji eno izmed tistih delov v Sloveniji, kjer je bilo žarišče naprednega gibanja, kjer je bila Komunistična partija resnično vplivna politična sila med množicami. To se je najbolj pokazalo zlasti s tem, da je v tem delu naše domovine uspela v letu 1941 prva množična oborožena vstaja proti fašističnemu okupatorju v Sloveniji.»

Članstvo Partije je bilo dobro pripravljeno na dogodek 1941. leta. Po ustanovitvi OF so bili ustanovljeni pripravljajni odbori, ustanovljali so se vojni-revolucionarni komiteji, ki so organizirali oborožen odpor in formirali prve partizanske grupe. 23. julija 1941 so se vsi partizani izpod Šmarne gore združili s partizansko skupino iz Gameljna in s črnuškimi borci. Naslednji dan, 24. julija 1941, so se zbrali severozahodno od Rašice, prisegli in ustanovili rašiško četo, ki je bila pozneje v sestavi Kamniškega bataljona.

Hitlerjev režim se je takoj

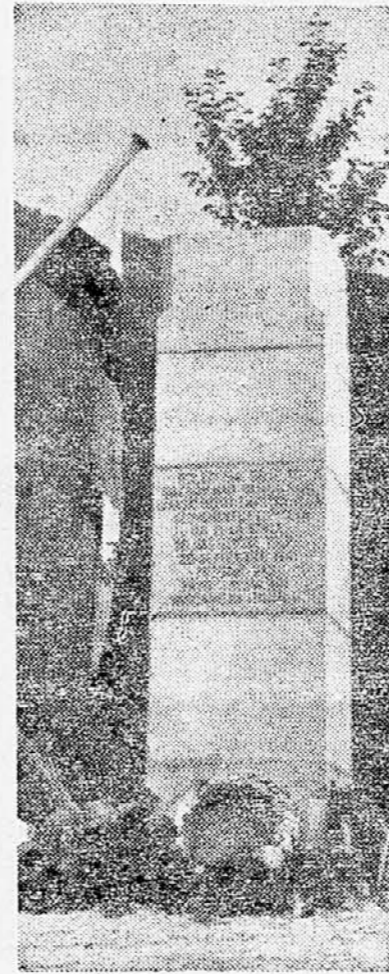
po prvih akcijah čutil ogroženega. Začel je izvajati še večji teror in zapirala ljudi. Svoja grozodejstva so izvršili tudi v tej prijazni vasi: ki so jo 20. septembra 1941 sežgali in prebivalce odpeljali v Begunje. Danes stoji tu nova, lepša vas. Prebivalci Rašice so lahko ponosni nanjo, ponosni pa tudi na to, da je prav njihova vas in dogodki, ki so v njej odigrali, vzbudili še večji val odpora in ogorčenja proti okupatorju.

Slovenska protifašistična zaveza pa so te represalije in zamra. Z ustanovitvijo Kamniškega bataljona 17. avgusta 1941 tu na Rašici, se je razplamtela borba po vsej Sloveniji.

Za tem je tovariš Leskošek govoril o razvoju narodne osvobodilne borbe in o uspehih delovnih ljudi po osvoboditvi. Nato pa je dejal:

»Program Zveze komunistov, ki je bil sprejet na VII. kongresu, je novo orožje za ostvarenje idealov, za katere je padlo toliko žrtev. Kitajska, Sovjetska zveza in druge vzhodnoevropske države in Albanija napadajo naš program, češ, da je revizionističen. Potvarjajo govore jugoslovanskih voditeljev in svojim narodom prikazujejo laži, katerih od nas ni nihče nikdar dejal. Sedanja kampanja proti socialistični Jugoslaviji ne izhaja iz nekih teoretičnih formulacij v programu in referatih na VII. kongresu, temveč ima globlje korenine. Organizirana je bila že dolgo pred kongresom, ter je bil program vzlet kot povod za napad na Zvezo komunistov Jugoslavije.

Glavni vzrok kampanje je v tem, ker nismo podpisali deklaracije 12 držav v Moskvi novembra 1957 ter v tem, da smo zavrnili povabilo v tako imenovani socialistični tabor. Znano je, zakaj nismo podpisali deklaracije 12 držav in zakaj nismo pristopili k nobenemu tako imenovanemu bloku. Mi hočemo voditi svojo zunanjo in notranjo politiko, ki jo danes tako napadajo. Imamo svojo pot socialistične graditve. Oni pa so to kampanjo prenesli na področje meddržavnih zvez, na politične in gospodarske zveze. Odpovedali so nam gospodarske pogodbe, ne izpolnjujejo obveznosti iz tekoče trgovinske zamenjave in uporabljajo tudi druge oblike gospodarskega pritiska na Jugoslavijo. To pa so stare metode, kot v Stalinovi dobi. Vendar, mi Jugoslovani, smo žilavi in odporni, je dejal tov.

Spomenik uporni Rašici je v vasi odkril zvezni ljudski poslanec Janez Stanovnik.

Leskošek, izdržali smo Stalinovo obdobje, izdržali bomo tudi sedaj in se borili dalje. Izkušnje zadnjih desetih let so pokazale, da smo na pravi poti.

Po govoru podpredsednika Zvezne ljudske skupščine so prisli na tribuno pionirji, pionirskega odreda iz Smartna pod Smarno goro in gostom izrekli pozdrave, tovarišema Kardelju in Leskošku pa izročili dva velika šopka rdečih gorenjskih nagelnov. Za njimi je goste pozdravila štafeta okrajne zveze TVD »Partizana«. V imenu tri tisoč mladih pripadnikov »Par-

MIHA MARINKO UDELEŽENCEM PARTIZANSKEGA SLAVJA

Predsednik Ljudske skupščine LRS Miha Marinko se zaradi bolezni ni mogel udeležiti današnje proslave na Rašici, zato je vsem udeležencem poslal naslednjo brzojavko:

»Zal se ne morem odzvati vabilu na obletnico ustanovitve Kamniškega bataljona in požiga Rašice, ki je prva občutila zlobo in gnev okupatorja. Ko boste v tovariškem krogu obujali spomine na nepozabne dni naše narodno-osvobodilne

borbe na področju ljubljanskega Posavja in Zasavja, ko se boste spominjali svojih soborcev, ki so darovali svoje življenje in kri za plamen ljudske vstaje in izrekli zasluženo priznanje vsem borcem in aktivistom tega področja za njihove velike žrtve in napore v skupnem boju slovenskega in vseh jugoslovanskih narodov. Sprejmite prosim, moje najprisrčnejše pozdrave.»

izana, ki so v zadnjih treh dneh obšli vse področje, kjer se je bojeval Kamniški bataljon. Matevž Krivic, Stanka Rozman in France Naglič predali štafeto palice tov. Leskošku in mu dejali: »Ko se naše ljudstvo spominja prvih partizanov iz neposredne okolice Ljubljane in požiga prve slovenske vasi, smo pohiteli po poteh slavnega Kamniškega bataljona. Stopali bomo po stopinjah teh borcev ter vavovali spomin in tradicije NOB!«

Po kulturnem programu, ki sta ga izvajala invalidski pevski zbor in godba Ljudske milice, so se udeleženci proslave napotili k odkritju spominske plošče in razglednega stolpa nad Rašico, na hribu, ki se sedaj imenuje Vrh narodnega heroja Staneta Kosca. Spominsko plo-

ščo in razgledni stolp je odkril dr. Marijan Dermastia.

V sami vasi pa je med tem zvezni ljudski poslanec Janez Stanovnik odkril spomenik Rašici in njenim junaškim prebivalcem. Na spomeniku so zapisane iz skromne besede: Poletji 1941 se je iz gozdov nad Rašico širil junaški odpor zaslužnega ljudstva. Da bi ga strle, so fašistične tolpe 20. septembra 1941 požgale vas, prvo v Sloveniji, včasne pa izgale.

Po odkritju spomenika in spominske plošče so v krajšem kulturnem programu sodelovali invalidski pevski zbor, godba Ljudske milice, pionirski harmonikarski zbor, recitatorji kamniške gimnazije; Jože Tiran in folklorna skupina pripadnikov JLA iz Ljubljane. Št.

Velesesejem zaprt

ZAGREB, 21. sept. (Tanjug) Danes ob 6. uri zvečer so se zaprla vrata jessenskega zagrebškega veleseseja. Zadnji izmed več kot milijon 250.000 obiskovalcev, ki so si v štirnajstih dnevih ogledali sejem, so zapustili veliki razstveni prostor na desnem bregu Save.

Po nepopolnih podatkih presegajo izvozni zaključki, ki so jih napravila naša domača podjetja uspehe preteklih let in znašajo okoli 16 milijonov dolarjev. Pričakujejo pa, da bo ta številka še večja, ko bodo znane vse pogodbe, ki so jih sklenili. V preteklem letu so jugoslovanska podjetja prodala v inozemstvo blaga v vrednosti okoli 15 milijonov dolarjev.

Po nekaterih informacijah sodeč sta sklenili največje pogodbe z inozemstvom tekstilna industrija (za več kot 5 milijonov dolarjev) in lesna industrija (za več kot 3 milijone dolarjev). Njima sledijo po višini poslovnih zaključkov kovinsko - predelovalna, prehrabena in elektroindustrija. Menijo, da so tudi inozemski razstavljalci na letošnjem veleseseju našli na široko zanimanje in dosegli poslovne uspehe, ki ustrezajo našim uvoznim možnostim.

Vse kaže, da bodo presegli tudi poslovne zaključke za potrebe notranjega tržišča. Po nepopolnih podatkih so domača podjetja sklenila do vključno 20. septembra pogodbe v vrednosti okoli 153 milijard dinarjev.

Podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj, podpredsednik Zvezne ljudske skupščine Franc Leskošek-Luka in predsednik izvršnega sveta Slovenije Boris Kraigher na proslavi na Rašici.

Obsežen program

Na dnevnem redu Zvezne ljudske skupščine v naslednjem obdobju bodo predvidoma tudi zakonski predlogi o zavarovanju kmetijskih proizvajalcev, o izkoriščanju zemljišč, o minimalnih osebnih dohodkih, o invalidskem zavarovanju ter zakonski predlogi s področja stanovanjske politike

BEOGRAD, 21. sept. (Tanjug). Po informacijah iz Zvezne ljudske skupščine se besta v oktobru sestala Zvezni zbor in zbor proizvajalcev, da bi razpravljala o gibanju gospodarstva v tem letu. V razpravi se bo skupščina pomudila zlasti pri vprašanju dosega petletnega načrta, plačil, ni bilanci, zunanje trgovinski izmenjavi, posledicah suše itd. To bo služilo, kot poudarjajo, obojema domovoma za uvod v razpravo o zveznem družbenem načrtu za leto 1959 in o zveznem proračunu.

Raven tega pa čaka Zvezno ljudsko skupščino precej dela v zakonodaji. Po tem, kar pripravljajo Zvezni izvršni svet, bodo prišli na dnevni red skorajšnjih letošnjih zasedanj obeh domov zakonski predlogi o spremembah in dopolnitvah kazenskega zakonika, o ustavnih svetih, o izkoriščanju zemljišč, o socialnem zavarovanju kmetijskih proizvajalcev, o minimalnih osebnih dohodkih in zakon o Narodni banki.

Iz socialne politike bo morala skupščina v tem času pripravljati o zakonskih predlogih o invalidskem zavarovanju, o organizaciji in financiranju socialnega zavarovanja in o predlogu zakona o pomoči družinam, ki ga hranitelj za ne-odločeno vojaškega vojak. Predvidevajo tudi, da bo zvezni zbor in konca tega leta sklenil tudi o zakonu o zaščiti kulturnih spomenikov.

Do konca tega in v začetku drugega leta bo morala skupščina obravnavati še vrsto drugih zakonov, ki jih sedaj obravnavajo. To so predvsem zakonski predlogi s področja stanovanjske politike, med katerimi so osnovni zakon o upravljanju stanovanj, gradb. zakon o stanovanjskih skupnostih, o stanovanjskih zadevah, o lastnini na posameznih delih zgradb, o upravljanju poslovnih zgradb in poslovnih prostorov. Kot je znano, so vedno teh zakonskih predlogov obravnavali tudi v javnih razpravah.

Kaže, da bodo prišli do konca tega leta ali v začetku prihodnjega pred skupščino tudi zakonski predlogi o cestah in prekrških ter nekateri drugi zakonski predlogi, ki jih sedaj pripravljajo.

Zvezna ljudska skupščina pa se ne bo ukvarjala samo z zakonodajnim delom. Razpravljali bodo tudi o vrsti aktualnih vprašanj iz političnega, gospodarskega in kulturnega življenja v državi. Do naslednjih skupščinskih letnih počitnic bosta domova in predvidevanjih pripravljala o trgatbi, turizmu, in gostinstvu, o čemer so že razpravljali na zasedanjih odbora za gospodarstvo zveznega zbora in zbor proizvajalcev, ki so jih imeli med začetkom letošnjega skupščinskega odbora. Predvidevajo tudi razpravo o izkušnjah v izgradnji komunalnega sistema in o tekoči komunalni politiki.

Te razprave bodo po splošnem imenju velikega pomena za nadaljnji razvoj komunalnega sistema, ki je v tem mesecu dosegel tretje leto obstoja.

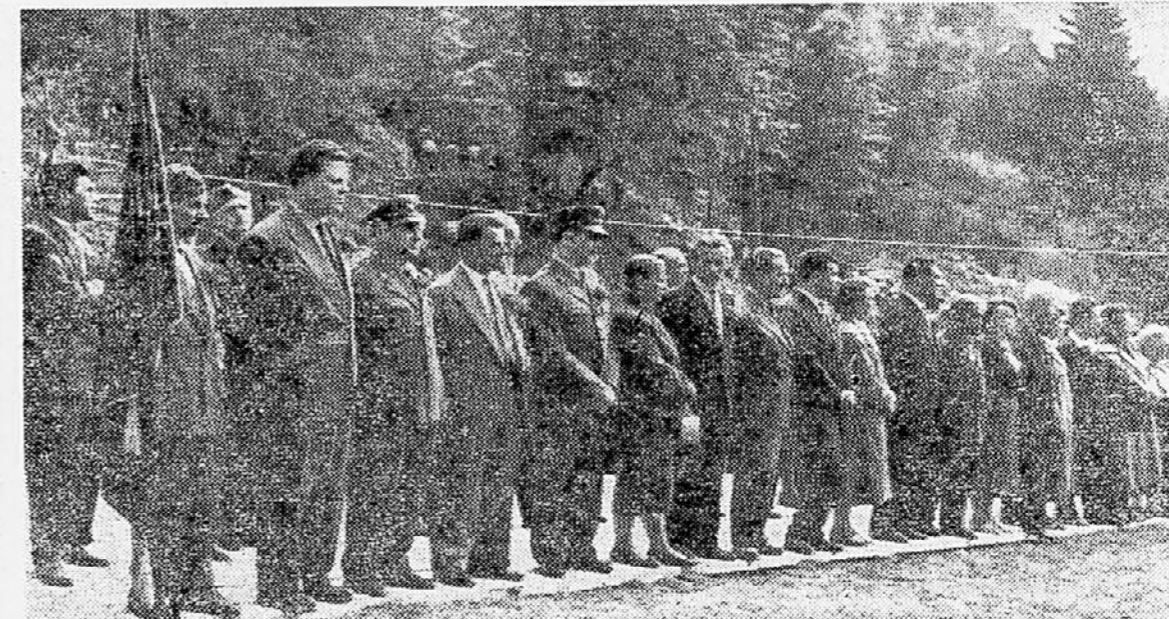
Zvezna ljudska skupščina bo prav tako razpravljala o politiki šolanja visokokvalificiranih kadrov s posebnim oziranjem na kadre za gospodarstvo, upravljanju splošnega ljudskega premoženja in o organizaciji in delu uprave. Predvidevajo tudi razpravo o kmetijstvu, ki bo med drugim morala pokazati rezultate in probleme, ki se pojavljajo pri izvajanju resolucije Zvezne ljudske skupščine o napredku v kmetijstvu in pri socialistični preobrazbi vasi.

Kot posebna področja, cigar probleme naj bi skupščina prav tako letos obravnavala, omenjajo socialno in zdravstveno politiko, poštno in telegrafsko službo ter jugoslovanske železnice. Na skupščinskih zasedanjih bodo govorili tudi o delu strokovnih služb in zbornic. Med tem časom bodo intenzivne sodelovali pri razpravi in reševanju vrste tekočih gospodarskih političnih in drugih vprašanj tudi skupščinski odbori. Med drugim bodo bolj vsestransko in širše razpravljali o tem, kako izvajajo zvezne zakone, zvezni družbeni načrti in druge akte skupščine.

Odbori se bodo ukvarjali tudi z razpravo o tekočih problemih na osnovi anket.

72-letni nosilec »Spomenice 1941-1945« Per je bil tudi v zboru Kamniškega bataljona. Pomladi 1942 je odšel v partizane, kjer se je nato s puško v roki boril do osvoboditve.

Pred tribuno so se zbrali preživelci borci pred 17 leti ustanovljenega Kamniškega bataljona. Le trideset borcev je preživelo težke boje, 62 pa jih je darovalo svoje življenje za svobodo domovine. Na čelu bataljona je tedajni komandant dr. Marjan Dermastia.

Kulturni teden v Mariboru

MARIBOR, 21. sept. — V prisotnosti mariborskih kulturnih in političnih delavcev ter gostov iz Ljubljane je sinoči v prostorih Mariborske umetnostne galerije odprl predsednik okrajnega odbora SZDL Miloš Ledinek II. mariborsko kulturno revijo.

V imenu okrajnega političnega vodstva se je zahvalil prirediteljem za prizadevanje, da nudijo v trajanju tega uvoda zakletno kulturno delavnost mariborskemu občinstvu najboljše s področja vsega kulturnega ustvarjanja. Letošnji program revije to zagotavlja. Nujno pa bo še bolj izkoristiti vse pogoje za široko kulturno rast naših delavskih množic in v teh prizadevanjih najti kvaliteto v kvantiteti celotnega kulturnega ustvarjanja na mariborskem

področju. To bo mogoče doseči s poglobljenim sodelovanjem in medsebojno pomočjo vseh mariborskih kulturnih delavcev.

Za njim je pozdravil zbrane upravnik Umetnostne galerije profesor Branko Rudolf. Gostje so si z zanimanjem ogledali razstavo del likovnih umetnikov iz Maribora in Ljubljane, na kateri sodeluje 17 razstavjalcev, o sodobnih težnjah umetnosti pa je govoril akademski slikar Oton Polak.

Prvi dan revije je bil zaključen z uspešno uprizoritvijo Cankarjevih »Hlapcev« v režiji Vladimirja Skrbinskega, v kinu »Udarnik« pa je bila premiera slovenskega filma »Dobro morje«.

Danes dopoldne so odprli mariborskemu občinstvu dve

zanimivi razstavi in sicer ob 10 uri v muzeju NOB razstavo »Boji za severno mejo 1918-1919«, ob 11. uri pa v viteški dvorani razstavo »Mariborskih dijaških listov in almanahov od 1845 naprej«, ki je posvečena 200-letnici klasične gimnazije.

J. P.

VERE

Stanje 21. sept.: Valovi frontalnih mosenj se pomikajo iznad Atlantika nad evropski kontinent. Prvi val je že dosegel Alpe. Jugozahodni vetrovi dovajajo nad naše kraje tople zračne mase. Nad Vzhodno Evropo in Balkanom se še zadržuje področje visokega zračnega pritiska.

Napoved za ponedeljek: Menjajoče se do pretežno oblačno in toplo vreme. Temperature ponoči med 9 in 14. v Primoreju 18. Najvišja dneva do 21 stopinj.

ZASEDANJE GENERALNE SKUPŠČINE OZN

Memorandum o razorožitvi

Sovjetska vlada je izročila generalni skupščini obširen memorandum o nadaljnji razorožitveni politiki v okviru OZN in izven nje

NEW YORK, 21. sept. (TASS). Sovjetska vlada je izročila 13. zasedanju Generalne skupščine OZN memorandum o ukrepih na področju razorožitve. Memorandum predlaga, da bi ZDA in SZ zmanjšali svoji armadi na 1.700.000 ljudi vsaka. Vel. Britanija in Francija pa na 650.000 vojakov. Vlada Sovjetske zveze, je nadalje rečeno v memorandumu, je pripravljena pristati tudi na manjšo armado, in sicer takšno z 1,5 milijona vojakov, če bodo na to pristale druge države. Vlada Sovjetske zveze je pripravljena pristati tudi na zmanjšanje oboroženih sil v daljšem razdobju.

Memorandum nadalje predlaga zmanjšanje vojskih proračunov ZDA, Sovjetske zveze, Vel. Britanije in Francije za 10 do 15 odstotkov s tem, da bi del prihranjenih sredstev dali na razpolago za gospodarsko pomoč nerazv.

Ameriški novinar »nezazelen«

Moskva, 21. sept. (AP). — Sovjetska vlada je ukazala ameriškiemu novinarju Royu Essoyanu, naj takoj odpotuje iz Sovjetske zveze, ker je kršil odredbe cenzure. Essoyan, ki je že od leta 1956 dopisnik ameriške agencije Associated Press, mora zapustiti Sovjetsko zvezo v sedmih dneh.

Madžarska nota ZDA

Budimpešta, 21. sept. (AFP). Ameriškiemu odpravniku poslov v Budimpešti so večeraj izročili noto, s katero predlaga madžarska vlada, da bi zboljšali odnose med obema državama na osnovi recipročnosti in enakosti. Madžarska nota obenem protestira zaradi vmešavanja ZDA v notranje zadeve, ker daje materialno in moralno podporo proti madžarski propagandi in nedovoljeni dejavnosti posameznih ameriških diplomatov v Budimpešti. Ameriški vladi tudi očita, da ne daje viz madžarskim znanstvenikom, gospodarstvenikom in novinarjem.

Kerame premier Libanona?

Damask, 21. sept. (AFP). Libanonski opozicijski voditelj Džumbat je danes v Damasku izjavil, da bo po njegovem mnenju novo libanonsko vlado sestavil Rašid Kerame. Po njegovem mnenju bo Kerame mogoče pomiriti Libanonce različnih struj. Džumbat je s dvema drugima voditeljema libanonske opozicije prispel v Damask iz Kaira, kjer jih je sprejel predsednik ZAR Nasser.

Etiopski veleposlanik v Zagrebu

Zagreb, 21. sept. (Tanjug). Danes je obiskal zagrebški veleposlanec Etiopije Aberal.

Konferenca o atomu

Danes se začne na Dunaju druga mednarodna konferenca mednarodne agencije za atomsko energijo — Resolucija iz Kitzbühla

DUNAJ, 21. sept. (Tanjug). Jutri se bo začelo na Dunaju dvotedensko zasedanje mednarodne agencije za atomsko energijo. Konferenca se bo udeležilo 250 delegatov iz 69 držav. — Na dnevnem redu je predvsem novi načrt za dejavnost v prihodnosti in sprejetje proračuna za leto 1959, po katerem je predvidenih skupnih izdatkov v vrednosti 6.725.000 dolarjev.

Skoraj vse delegacije so že prispеле na Dunaj, med temi tudi jugoslovanska delegacija, ki jo vodi sekretar zvezne komisije za jedrsko energijo Slobodan Nakićenović.

Včeraj pa se je v Kitzbühlu končal neuradni sestanek znanstvenikov iz 20 držav. Zaključna seja je bila na Dunaju v prisotnosti predsednika republike dr. Šharfa. Atomski znanstveniki vzhodnih in zahodnih držav so soglasno sprejeli resolucijo, ki zahteva preprečitev morebitne atomske vojne in okrepitev mednarodnega sodelovanja, pre-

tim državam. Vlada Sovjetske zveze predlaga, da bi to proučili kot posebno točko dnevnega reda na tem zasedanju Generalne skupščine. Memorandum nadalje zahteva popolno prepoved vodikovega in atomskega orožja, uničenje vseh zalog tega orožja in popolno prepoved proizvodnje. Po sovjetskem mnenju bi moral biti prvi korak ta, da bi se države, ki imajo atomsko orožje, zavezale, da atomskega orožja ne bodo uporabljale niti ga ne bodo dale na razpolago drugim državam. Sovjetska vlada omenja v memorandumu, da je poljski predlog za ustanovitev brezatomskega pasu v Evropi po njenem mnenju važen korak v smeri odstranitve nevarnosti atomske vojne. Sovjetska vlada je pripravljena sprejeti na sebo obveznost, da bo spoštovala brezatomsko območje tudi pred sklenitvijo sporazuma o prepovedi atomskega orožja. Sovjetska zveza pravi v me-

memorandumu, da bi lahko takoj začeli s prekinitvijo atomskih poskusov in predlaga, da bi ustavitve poskusov proučevali kot prvo in najnujnejše vprašanje na dnevnem redu 13. zasedanja Generalne skupščine. Sovjetski memorandum govori tudi o prepovedi izkoriščanja vesolja v vojaške namene in likvidacijo vseh tujih oporišč.

Memorandum nadalje govori o mednarodnem nadzorstvu nad razorožitvijo in ukrepih za preprečitev nenadnih napadov.

Sovjetska vlada predlaga v memorandumu, da bi se spozorumenih postaj na železnih staniščih ter na avtomobilskih cestah, kakor tudi, da bi uporabljali posnetke z letal v Evropi in sicer na področju 800 km vzhodno in zahodno od črte, ki loči obe vojaški grupaciji. Sovjetska vlada je pripravljena pristati tudi na vzpostavitev cone letalske inšpekcije, ki bi zajela daljno vzhodni del Sovjetske zveze ter prav tolikšen del ameriškega ozemlja. Sovjetska vlada pa meni, da je za sedaj nerealen predlog, da bi uvedli letalsko nadzorstvo nad vsem ozemljem Sovjetske zveze in ZDA in bi to lahko uresničili šele v končnem obdobju razorožitve. Predlog za letalsko

nadzorstvo nad Severnim tečajem tudi ni sprejemljiv za Sovjetsko zvezo, ker ne upošteva možnosti nenadnega napada na Sovjetsko zvezo iz Evrope, Afrike in od drugod, kjer ima NATO svoja oporišča.

Sovjetska vlada nadalje poudarja, da je za to, da bi se umaknile vse čete iz tujih držav, ter predlaga kot prvi korak, da bi za eno tretjino zmanjšali oborožene sile Sovjetske zveze, ZDA, Vel. Britanije in Francije na nemškem ozemlju. Sovjetska zveza tudi predlaga, da bi se začeli pogajati o zmanjšanju oboroženih sil Sovjetske zveze v državah Varšavskega pakta in oboroženih sil ZDA, Vel. Britanije in Francije na ozemljih držav NATO. Memorandum tudi pravi, da bi lahko imela prekinitve vojne propagande važno vlogo v izboljšanju odnosov med državami. V memorandumu je dalje rečeno, da je Sovjetska zveza pripravljena razpravljati o razorožitvi tako na konferenci na najvišji ravni, kot v okviru OZN, s tem, da bi komisija za razorožitve OZN postala reprezentativno telo, ki bi zajelo vse članice OZN, odnosno bi bilo sestavljeno tako, da bi bila vsaj polovica delegatov v komisiji iz socialističnih in/neutralnih držav.

Ostra »zavrnitev«

Eisenhower je ukazal vrniti pismo Hruščeva, češ da je žaljivo in neumerjeno, da zahaja v osebnost ter vsebuje nedovoljene grožnje

NEWPORT, 21. sept. (AP). Predstavniki Bele hiše James Hagerty je včeraj na tiskovni konferenci prebral dve sporodili v zvezi z zadnjim pismom sovjetskega premiera Hruščeva predsedniku ZDA Eisenhowerju. Predsednik Eisenhower je namreč obsodil pismo sovjetskega premiera kot žaljivo in ga ukazal vrniti z oznako »zavrnitev«. Besedilo prve izjave predstavnika Bele hiše v zvezi s sovjetsko noto je naslednje:

»Predsednik Eisenhower je danes zjutraj sprejel od veleposlanika ZDA v Moskvi besedilo daljšega sporočila predsednika Hruščeva v zvezi s položajem na Daljnem vzhodu. Sporočilo je polno netočnih obšidb, napisano je v jeziku, ki je žaljivo in neumirjen, poleg tega zahaja v osebnost, ter vsebuje nedovoljene grožnje. Zaradi vsega tega je sporočilo nesprejemljivo glede na obstoječo mednarodno prakso.

V skladu s tem je nota zavrnjena in ameriški odpravnik poslov v Moskvi je dobil navodilo, naj jo vrne sovjetski vladi.

Odgovarjajoč na vprašanje novinarjev, je Hagerty dejal, da je obe sporočili odobril osebno predsednik in da je

predsednik osebno dal navodilo, naj noto takoj vrnejo Moskvi. Dejaj je tudi, da je to prvi takšen primer v zgodovini diplomatskih odnosov med ZDA in ZSSR.

Besedilo drugega sporočila Bele hiše je naslednje: »V pismu premiera Hruščeva, ki ga je predsednik zavrnil, je govora o resnem položaju, do katerega je prišlo na področju Formoze, odkar je LR Kitajske 23. avgusta začela svoj oborožen napad. Hruščev je zahteval, naj se ameriška flota in njene oborožene sile takoj umaknejo s Formoze in sosednjih voda, ter »odidejo domov«.

Dejal je, da kolikor to ne bo storjeno, kitajski komunisti ne bodo imeli druge izbire, kot oblasti«.

Kitajski zunanji minister Cen Ji je obtožil ZDA, da so zbrale močno oborožene sile v Formoški ožini, kar predstavlja »veliko nevarnost za mir na Daljnem vzhodu in na svetu«. Kitajski zunanji minister je rekel, da ni osnovno vprašanje prekinitve ognja pri Kvmojju, ampak umik ameriških čet s tega področja. Po njegovih besedah prekinitve ognja soloh ne pride v poštev, ker med ZDA in Kitajsko ni nobenega spopada, oborožen spopadi z enotami Čangkajskega pa traja že od začetka kitajske osvobodilne vojne.

»Osvoboditev kitajskega ozemlja, ne glede na to, ali na miroljuben način ali pa z oboroženim bojem, je stvar samega kitajskega ljudstva«, je izjavil minister Cen Ji. Na koncu svoje izjave je minister dejal, da kitajsko ljudstvo iskreno ljubi mir, da pa ne bo »kilonilo pred grožnjami imperialistov«.

SOLSTVO NA KOROSKEM

Protest „Zarje“

Prosvetno društvo iz Zelezne Kaple protestira zaradi dejavnosti šovinističnih elementov

DUNAJ, 21. sept. (Tanjug). Slovensko prosvetno društvo »Zarja« iz Zelezne Kaple je poslalo enaki pismji pokrajinski vladi v Celovcu in avstrijski vladi na Dunaju z izrednega sestanka svojih članov, ki so odklonili povečano dejavnost šovinističnih elementov proti dvojezičnim šolam. Le-ti poskušajo ponovno organizirati »šolsko stvarko«.

»Zahtevamo, naj sedanja uredba o dvojezičnih šolah ostane v veljavi, je rečeno v pismu, ker je to v interesu mirnega življenja obeh narodnostnih skupin na Koroskem. Razdelitev šol bi povzročila samo novo nestrpnost med obema narodoma. Ponovno zahtevamo, naj se čimprej uresniči vse določbe člena 7 državnih pogodb o pravihah slovenske manjšine.

Učiteljska šola v Celovcu je običajno zmanjšala število učencev, ki znajo slovenski jezik in bi morali biti po diplomski zaposleni na dvojezičnih šolah. Pred dvema letoma je prosvetno ministrstvo na Dunaju izdalo uredbi, ki je zavrnila uredbo pokrajinskega šolskega sveta v Celovcu, da mora biti vsako leto ob vpisu novih učencev na učiteljsko šolo vsaj 20 takšnih, ki

znajo slovensko. S tem naj bi si zagotovili učno osebo z izvajanje uredbe o dvojezičnem šolstvu iz oktobra 1945, po kateri je bila predvidena ustanovitev 107 dvojezičnih šol.

Medtem ko so prvo leto sprejeli 14 učencev in učenek na učiteljske, pa zadnji dve leti število slovenskih učencev zelo hitro pada, kar je posledica uredbe prosvetnega ministra, da je treba vse učence sprejemati v šolo pod istimi pogoji. Pred začetkom letošnjega šolskega leta je uspešno položilo izpite za vse predmete in slovenski jezik 18 učencev in učenek, vendar so dovolili vpis samo devetim, od teh pa sta se samo dva prijavila za to, da se bosta učila slovensko kot poseben predmet, in sicer zaradi hude protislovenske kampanje.

Okoli trideset tisoč ljudi se je včeraj zbralo v Rašici, kjer so proslavili 17-letnico ustanovitve Kamniškega bataljona in se spomnili požiga prve slovenske vasi Rašice, ki jo je okupator požgal 20. septembra 1941. letna.

Vsako leto več pomorščakov

PIRAN, 21. sept. Čeprav je turistična sezona pri kraju, je v teh lepih septembrskih dneh v naših obmorskih mestih še vedno živahno. Zlasti ob nedeljah drvi po cesti vzdolž obale do Portoroža in Pirana na stotine motoriziranih vozil. Izletnike privablja med drugim tudi zanimive prireditve. Letos je bilo le-teh več, nekatere pa so tako zaslovele, da so prešle v tradicijo.

No, tudi danes dopoldne se je zgrnilo ob obali v piranskem pristanišču več tisoč ljudi, ki so si prišli ogledat tradicionalni mornarski krst novih gojencev Srednje pomorske šole. Ob navdušenem smehu množice moral vsak izmed dvaindesetih bodočih pomorščakov predprej popiti kozarec morske vode, nato pa so ga neumljeni »pirati« poškropili z metlo in ga nato vrgli v vodo. Marsikaj pozirek je se potem ob tankanju moral pogoltniti, predno se je izmuzel iz obroča birčev, kajti pomorski bog Neptun ne jemlje

vsakega v varstvo. Dodobra mora prej spoznati podvodno domovanje, kdor hoče Neptunovega varstva.

»Korajža velja«, tu še posebej, kajti pomorščak mora biti vztrajen in trden kot jeklo. Njegovo delo ni lahko. Toda navzlic temu je zdaj vsako leto več pomorščakov. Trideset o štirideset jih maturira letno na Srednji pomorski šoli v Piranu. Po opravljenem izpitu gredo na

praksu na ladjo. Dve leti prakse, pa dobijo čin, če nočejo dalje študirati na višji pomorski šoli.

Doslej je Srednja pomorska šola v Piranu vzgojila že nekaj sto oficirjev in strojnikov, ki plovejo po vseh morjih sveta. Čez dve leti pa bodo izsolani naši prvi ladjedelci. Skratka, delo, ki ga edina ustanova v Sloveniji opravlja za razvoj našega pomorstva, je vsekakor za vidanja vredno. B.

Slovesnost v Ptujju

Ptuj, 21. septembra. Danes so v Ptujju svečano proslavili petdesetletnico septembrskih dogodkov. Na Titovem trgu je bilo zborovanje. Predsednik občinskega odbora SZDL Ivan Kranjčič je pozdravil udeležence zborovanja, zlasti pa dr. Jožeta Potrča, zveznega ljudskega poslance Ivana Krefta, predsednika OO SZDL Maribor

ra Miloša Ledineka, pisatelja Ivana Potrča in druge goste.

V slavnostnem govoru je dr. Jože Potrč orisal pomen septembrskih dogodkov leta 1908 za nadaljnjo borbo slovenskega ljudstva, za kulturno, nacionalno in socialno svobodo. Dejal je, da so pri septembrskih dogodkih nastale nove sile delovnih ljudi, ki se borijo za novo življenje, za socializem.

Na proslavi sta sodelovali gobji na pihala iz Ptujja in Kidričevega ter pevski zbori iz Lesja, Kidričevega in Ptujja. Po zborovanju so v muzeju odprli razstavo likovnih del, ki so jo priredili v okviru prireditve mariborske kulturne revije.

Dopoldne je slovensko narodno gledališče iz Maribora uprizorilo v Ptujju opero »Prodana nevesta«.

Prekmurje Mišku Kranjcu

Murska Sobota, 21. septembra. Dopoldne so v gimnazijski telovadnici v Murski Soboti ob petdesetletnici rojstva znanega slovenskega književnika in pomorskega domačina Miška Kranjca odprli razstavo njegovih književnih del. Hkrati so odprli tudi slikarsko razstavo prekmurških slikarjev Ludvika Vretiča, Barla Jakoba in Lajdija Pandurja. Popoldne so se v Veliki Polanji zbrali prijatelji in znanci Miška Kranjca, mu čestitali k pedesetletnici rojstva, želeli mu še mnogo let plodnega pisateljevanja. Na literarnem večeru so brali svoja dela Ivan Potrč, Tone Seliskar, Karel Grabeljšek, Kajetan Kovčič, Ivo Minatti, Janez Menart in Ciril Zlobec.

V Kanalu so slavili

ANHOVO, 21. septembra. V industrijskem centru Anhovo ob Soči je bila danes svečanost ob občinskem prazniku občine Kanal in prazniku cementarne Anhovo, združena z odkritjem spomenika dvaindesetletnim padlim delavcem, borcem NOB in žrtvam fašističnega nasilja. Svečanosti so prisostvovali član izvršnega sveta Julij Beltram, predsednik OLO Gorica ing. Karmelo Budihna, sekretar okrajnega komiteja ZK Tine Remškar in drugi.

Zjutraj je godba na pihala cementarne Anhovo izvajala

Lovci so dobili nov dom

Pol ure hoda ob cesti, ki vodi iz Pijave gorice proti Turjaku, je bila včeraj slovesnost ob otvoritvi lovske kočice ene izmed zelo dejavnih družin — lovske družine Skofljica. V imenu Lovske zveze Slovenije je skofljiške lovce pozdravil Andrej Flajs ter izročil odklonojvanji (znak za lovske zasluge) Ivanu Javorniku, starejšini lovske družine in Jožetu Skrnjancu, ki je lovec že blizu 40 let. V imenu okrajne lovske zveze je čestital k spisu ing. Milovan Pleškovič, v imenu Uprave za gozdarstvo ing. Simič, v imenu lovske družine Golo pa prof. Ahčin. Po slovesnosti je bilo ljudsko rajanje.

Kobo so začeli graditi avgusta lani. Pri gradnji se je še posebej izkazalo pet tovaršev, ki so dobili spominke diplome. Koča je zidana na lepem kraju in se je mogče do nje pripeljati z avtom. Tako je ta predel pridobil pomembno turistično in lovsko postojanko. S. F.

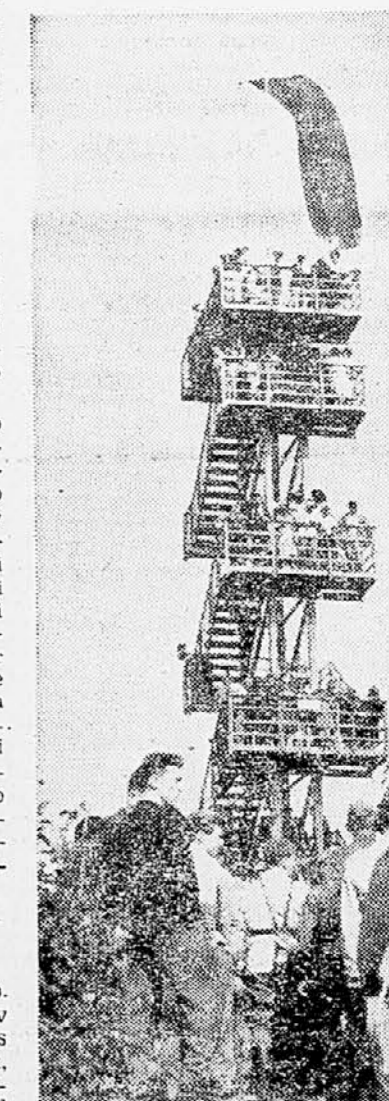
»Kravji bal« v Bohinju

V turističnih krogih menijo da Bohinjeci s prireditvijo »Kravji bal« zaključijo turistično sezono. Letos temu ni tako. Hoteli so še vedno polni in v Hotelu »Zlatorog« so povedali, da so se včeraj gostje celo kopali.

Kravji bal je včeraj izredno dobro uspel. Travnik pred hotelom »Zlatorog« je bil napolnjen do zadnjega kotička. Prvo nagrado je prejel Planinškov oče, drugo pa brhka planšarica Tilka. »Sledilo so še drugi troji. Nagrade so prejeti tudi sirarji. Tokrat so Bohinjeci združili »Kravji bal« s kulturno prireditvijo. Pevski zbor »Triglav« je bil deležen lepe pozornosti. Zlasti je vzbudila pozornost folklorna skupina turističnega društva. Vsi so bili s programom na moč zadovoljni. Ob polki domače godbe so se prijetno zavrteli. Ana Zupanc in Janez Travnik sta slavila tudi petdesetletnico planšarjenja.

Djerdja obišče El Ariš

Kairo, 21. sept. (Tanjug). Jugoslovanski veleposlanik v Kairu Josip Djerdja je danes odpotoval na Sinajski polotok, kjer bo obiskal taborišče jugoslovanskega odreda v El Arišu in štab čet OZN v Gazi. Jugoslovanskega veleposlanika spremlja jugoslovanski vojaški ataše v Kairu polkovnik Damjan Rodič.

Stazgledni stolp na Vrhu narodnega heroja Staneta Kosca nad Rašico, ki ga je včeraj z odkritjem spominske plošče odprl Marjan Dermastia.

Davek na naivnost

Ta članek je namenjen predvsem tistim, ki kupujejo predmete za osebno potrošnjo in gospodinjstve potrebščine za denarjem, ki so si ga prihranili pri dnevnih v tujini in s poklonjenim denarjem sorodnikov. Predvsem želimo opisati kakšno so naročila in nabave iz tako imenovanega »najcenejšega kraja« v tujini — Münchnu. Prav tako pa naj bo ta članek opozorilo, kje naj ljudje kupujejo da bodo zagotovo prišli do zaželenih predmetov.

München je danes eden izmed najbolj zanimivih trgovskih središč Evrope, kjer se resnično lahko kupijo tehnični predmeti in material široke potrošnje zelo poceni. Da je to res, nam pričajo vagonске pošiljke različnih predmetov v Jugoslavijo. Drži, da je pri teh naročilih veliko pravih daril in nakupov s privarčevanim denarjem. Vendar pa okoli 20 odstotkov teh pošiljk spremljajo razne malverzacije z dinarskim obračunavanjem in tihotapljenjem večjih vsot našega denarja v tujino.

Zanimanje naših državljanov za predmete široke potrošnje je privabilo marsikatero bivšega trgovca v Münchnu, ki se je tamkaj spustil v trgovske posle pričakujoč mastnega zaslužka. Ti, tako imenovani trgovci pa so naši politični emigranti in ne nemške renomirane eksportne izvozne trgovce kot so »Siemens«, »AEG« in drugi.

Ti trgovci, politični emigranti so v tem poslu videli eno izmed možnosti svoje eksistence na emi strani, na drugi strani pa so si kot prijavljeni izvozniki, ki plačujejo prometni davek, zagotovili v Münchnu svoj obstanek in jih policija ne more preganjati. Tako je v zadnjih letih v Münchnu nastala kopicca izvoznih podjetij, ki se bavijo izključno z odposiljanjem predmetov v Jugoslavijo. Interesov je dosti, zaradi tega je dober, če večje pa je veselje emigrantov, če se jim poroči ujet, nainnega nakupovalca. Kaj se pravzaprav dogaja v Münchnu?

Ti politični emigranti kujejo svoje dobičke iz lahkovernosti naših ljudi, ki menijo, da je vse kar je uvoženo boljše in cenejše kot domače. Vsi naši ljudje, ki se vračajo iz Zahodne Evrope domov se obvezno ustavijo tudi v Münchnu, da vrnolivo privarčevane devize. Seveda nekemu človeku takoj ko stopi iz vlake postrežejo z različnim »prospekt« in z obljubami »o velikem popustu« pri nakupu. Skoro vse take trvdke so okoli glavne postaje in res ni treba dosti truda, da si ogledaš vse dobroto, ki si si jih namenil kupiti. Zeleni predmet plačaš vnapij, daš naslov ka i naj predmet pošljejo, trgovca pa ti da potrdilo o vplačilu. S tem je nakup pravzaprav opravljen, vse je bilo tako naglo končano, da se niti vprašal nisi, pri kom si kupil.

Državljan, ki so tako kupili nek predmet, doma nato zaman čakajo na pošiljko. Urgenčna pisma romajo v Münchnu, toda je nekateri dobijo odgovor, da je bila pošiljka vrnjena, ker so se »zmotili v naslov«. Drug tak odgovor je tudi, da je kupljenih predmetov »zmanjkalo«. Vendar pošiljke kljub vsemu n. Tudi se naši ljudje obrnejo v naš konzulat v Münchnu, pošljajo fotoko, »kane račune« in prosijo pomoči. Toda konzula molči. Zakaj? Če konzulat ugotovi, da je bilo blago kupljeno pri emigrantski trvdki, potem ne more urgirati, ker ne more vzpostavljati stikov z emigrantskimi podjetji. Tako je bilo samo v letu 1955 pri emigrantskih trvdkah v Münchnu vplačanih preko 80.000 nemških mark, za katere v Jugoslavijo ni prišli niti švanka.

Pisec tega članka se je žele, polične seznaniti s tem proble-

mom, zato je obiskal skoraj vse emigrantske trvdke, münchen-sko policijo in se končno oglašil tudi v Jugoslovanskem generalnem konzulatu. Kaj je ugotovil? Pri trvdkah predvsem veliko »poslovnost« in dosti prometa. Tudi za propagando je poskrbljeno v velikem ameriskem slogu. Vizitke in cenike lahko dobi človek že na vlaku v Salzburgu, ti pa so se pojavili celo že na beograjski in zagrebški železniški postaji. Trvdke imajo posebne referente, ki si na široko dopisujejo z ljudmi v Jugoslaviji in pošiljajo prospekte ljudem, ki jih sploh ne poznajo, katerih naslove pa dobijo v naših telefonskih imenikih in preko že vpljenih zvez, ki delujejo v Jugoslaviji za protiplačilo v darilnih pošiljkah. Sami lastniki nameščenci teh »podjetij« so pripovedovali, da naročajo iz Jugoslavije pri njih kmetičke zadruge celo traktorje. Trvdka »Transit Export« v Münchnu, ki jo vodi Karel Siftar iz Murske Sobote, emigrant iz leta 1951, je dosedaj prodala v Jugoslavijo okoli 60 avtomobilov zasebnikom. Karel Siftar je sam povedal, da je bilo veliko število teh avtomobilov vplačanih z dinarji, kako, pa seveda ni povedal.

Najvažnejše pri teh »podjetjih« je, da se zelo pogosto menjajo lastniki. Ko si posameznik nabere dovolj denarja iz nedobavljenih naročil, preprosto izgine ali napove konkurz. Pisec članka je naletel na policijo na veliko razumevanje. Komisar oddelka za gospodarski kriminal mu je pokazal razvidno map, iz katerih je bilo razvidno, koliko so posamezne firme imele naročil in koliko jih niso izvršile. Med dokumenti je kopica pism naših državljanov, ki se obračajo neposredno na policijo. Kaj naj le-ta ukrene? Lahko samo preganja trvdke zaradi kriminala in neizvršene pogodbe, toda denarja plačniku ne more dati nazaj. Denar, pravijo na policiji, mora vsak posameznik dobiti v zasebni tožbi. Te pa, si naši državljanji ne morejo privoščiti, ker so advokati predragi. Na vraščanje, zakaj lahko emigranti dobijo obrtno dovoljenje, je bilo pojasnjeno, da vsaka oseba, ki ima pravico na azil in dovoljenje za bivanje, lahko dobi tudi dovoljenje za trgovanje. Ni pa bilo pojasnjeno zakaj toliko »trgovske svobode« v Münchnu, ki jo politični emi-

granti izkoriščajo za sovražno delovanje tudi na političnem področju. (Znano je, da je München danes eno izmed največjih emigrantskih središč v Evropi, kjer so zbrani četniki in ustaški iz dobička prodanih predmetov vzdržujejo svoje organizacije, tiskajo sovražno propagando in celo pošiljajo v Jugoslavijo ilegalne kurirje.)

Na konzulatu so piscu članka dejali, da jih preseneča, ker se naši državljanji tako malo obračajo nanje za pojasnila, kje naj kupujejo, da bodo dobro in solidno postreženi. Konzulat je namreč prav v te namene izbral nekaj nemških izvoznih podjetij. Prav tako jih tudi, zakaj naši ljudje ne kupujejo predmetov raje neposredno pri zastopnikih velikih podjetij, ki so v vseh večjih jugoslovanskih krajih.

Naj navedemo le še nekaj imen »podjetij«, katerih lastniki so javno ali pa tajno emigranti, oziroma njihove organizacije: »Orient-Export«, »Balkan-Export«, »Levin-Export«, »Adria-Export«, »Europa-Export-Import«, »Merkur-Export-Import«, »Croatia-Export«, »Transit-Export«, »Ocean-Export-Import« itd. St.

V podjetju kjer upravljajo žene

Sombor, septembra...

Ko obiščete Sombor, vam bodo rekli: Obiščite podjetje, kjer gospodarijo žene.

Rekli si boste, da je to kaka šala domačinov ali pa da so si vas privoščili kot prisilca. Toda prav zares gospodarijo v podjetju »Tepih« žene.

Ze ime podjetja pove, kaj je po»lavitna dejavnost podjetja, kot tudi to, da je pretežno del delovne sile ženske. Prav zavoljo vsega tega gospodarijo v podjetju žene. Med sedemnajstimi člani delavskega sveta je razen direktorja, ki je član po svoji funkciji, v delavskem svetu samo še en moški. Vsi ostali člani so ženske. Tudi predsednik delavskega sveta je žena, in sicer delavka snovalca Jelena Vukičević.

Vprašali smo jo, kako se počuti v tej nenavadni vlogi. — Kar gre, — je odgovorila. — Poskušam se privaditi kot vse moške tovarišice. Seveda ni lahko. Vse smo bile pred nekaj leti gospodinje in matere. Skrbeti smo morale za kuhinjo in pranje, pazile smo na otroke in gospodinjstvo.

— Zdaj se pa ukvarjamo s proizvodnjo, razpravljamo o prodaji izdelkov, unravljamo, oziroma boljše rečeno učimo se upravljati. Toda to ni tako lahko. Ob pomoči bolj izkušnih nam je nekako uspelo in

upravljanje zdaj že kar nekako gre...

Prelistali smo zapisnik. Nov, ženski delavski svet, ki so ga izvolili konec aprila, je imel osem sej. 19. junija so razpravljale na seji o petmesečnem obračunu, o graditvi skladišča za surovine, o razporeditvi in možnostih letnega oddiha. Mesec dni kasneje, 21. julija, je delavski svet proučeval proizvodnjo prejšnjega meseca, nekaj dni kasneje pa so analizirali zaključni račun podjetja za prejšnje leto.

Analiza je pokazala, da je lani podjetje kljub težavam uspešno »izplaval«. Letos so uspehi in sadovi veliko boljši. Samo v prvih šestih mesecih so »ostvarili dobiček 7 milijonov dinarjev. Delavski svet je gospodari uspešno in poslovanju ni kaj oporekati. Seveda pa vse to ne gre kar tako z lahkoto. Nenavajene žene, ki so bile še večeraj gospodinje, se ne znajdejo tako hitro. Problemi so zapleteni in resni, posebno kadar gre za finančno poslovanje. Zato prinesejo za sestanek delavskega sveta v sobo, kjer imajo seje, tudi šolsko tablo. Nanjo pišejo velike številke, računajo in žene upravljavke se laže znajdejo.

Vprašali smo edinega moškega izvoljenega člana delavskega sveta, tehničnega direk-

torja Ferenc Bujdoša, kako delujejo upravni organi.

— To nam zelo dobro pove polletna bilanca, — je dejal. — Varnost, računsko žilico in gospodarnost so prenesle žene upravljavke v podjetje.

— Mislim, da so ravnale prav... I. S.

Po Jugoslaviji

PROUČEVANJE KONGRESEGA MATERIALA NA SKOPSKI UNIVERZI

Univerzitetni komite ZKJ in študentski odbor na Skopski univerzi se podrobno pripravljata na temeljito proučevanje Programa ZKJ, ki se bo začelo istočasno s predavanji na fakultetah. Sprejet je predlog, po katerem bodo skopski študentje — teh je letos nad 7.500 — razvrščeni v 42 združenjih proučevalnih izkušnje ZKJ v socialistični izgradnji in Program ZKJ za nadaljnjo izgradnjo socialistične družbe pri nas.

To proučevanje bo nadaljevanje dela, ki se je začelo takoj po VI. Kongresu ZKJ, in katerega so prekinile poletne počitnice. Tisti študentje, ki so sodelovali pri delovni akciji na avtomobilski cesti, so kongresni material tudi v tem času študirali.

Po izdelanem planu bodo vsi študentje in profesorji skopske univerze, člani ZKJ, kakor tudi SZDEL, študirali program VII. kongresa v desetih temah.

SPOMENIK PONSREČENIM

Obmejne enote granicarjev iz Debra in Rostuše so te dni odšle kile spomenik štirinajstim granicarjem, ki so 1966. leta izgubili življenje zaradi plazov v kanjonu Radike pri Mavrovem. Spomenik so postavili pri vasi Žušnje, kjer se je zgodila nesreča; njegovemu odkritju so prisostvovali pripadniki obmejnih enot s področja debarske in

NA MIŠELJSKI PLANINI (Foto: Ing. Boris Zupantič)

PRVE VZORNE SOLE V SARAJEVU

V Bosni in Hercegovini se je letos začel pouk tudi v petih vzornih solah. Te sole delajo po posebnem načrtu in programu, ki pomeni poizkus uvajanja nove sistema predavanja na vseh naših solah. Cilj novega načina predavanja, je zmanjšanje učnega gradiva ter uvredba predavanja izven sol. Novi plan in program dela predvideva poleg dosedanjih učnih oblik, tudi nekaj novih predmetov; tako poučujejo sedaj v višjih razredih še osnovne socialistične morale, splošno tehnično in glasbeno izobraževanje, v nižjih razredih pa spoznavanje prirode in družbe.

To je prvi poizkus uvedbe vzornih predavanj v neki soli na območju sarajevskega okraja. A. R.

VISEČI MOST ČEZ JABLANIŠKO JEZERO

Pri železniški postaji Ostrožac, med Konjicami in Jablanico, gradijo velik viseči most čez Jablaniško jezero. Most bo dolg 242 m in bo gotov kot računajo investitorji do začetka prihodnjega leta.

MESEC KNJIGE V BOSNI IN HERCEGOVINI

Na pobudo Sveta za kulturo in društva knjižničarjev Bosne in Hercegovine bo v tej

TOVARNA KONZERV V STRUMICI

Poleg luščilnice riža, opekarne in velike bombažne predilnice, ki jo gradijo, je dobila Strumica te dni še en industrijski objekt. To je tovarna konzerv, ki sedaj poskusno obratuje. Njena zmogljivost je 120 ton konzervirane zelenjave, 48 ton paradižnikovega soka, ter precejšnje količine raznih vrst džemov in marmelad. Za zgraditev tovarne je bilo potrebnih 120 milijonov dinarjev. Tovarna bo precejnjega pomena za te kraje, saj pridelajo tu letno nad 10 milijonov kilogramov paradižnika, velike količine paprike itd. Zaradi slabo razvitih prometnih zvez so bile doslej vsako leto učene precejšnje količine zelenjave; ta tovarna pa bo tem večjega pomena za nadaljnji razvoj kmetijstva v teh krajih. D. M.

POLITIČNA SOLA V NAŠICAH

Te dni so v Našicah odprto prvo politično šolo v tem kraju. Solo bo obiskovalo 60 komunistov iz 50 organizacij ZK v Našicah in Durdjenovcu. Studiralji bodo po programu politične šole v Zagrebu, predavanja pa bodo zaenkrat trikrat tedensko po štiri ure.

SLAB PRIDELEK KORUZE V DOLINI NERETVE

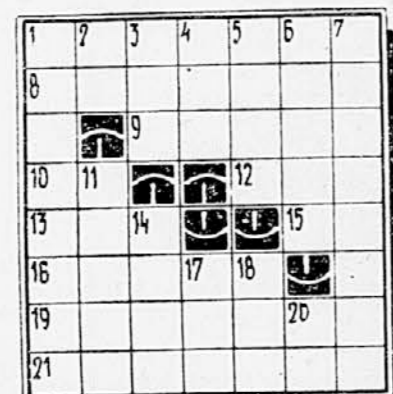
V dolini Neretve pričakujejo letos zelo slab pridelek koruze. Kmetje domnevajo, da je temu vzrok hladna in dolga po-mlad, zaradi česar se je zakasnila setev. Tudi zaradi zgodnje suše se koruza ni razvijala normalno.

NOVA KNJIGA — BALKANSKE VOJNE IN MAKEDONIJA

V izdaji Inštituta za narodno zgodovino makedonskega naroda v Skopju, je te dni izšla knjiga »Balkanske vojne in

Makedonija«. Avtor knjige je znanj makedonski pisatelj in članstveni delavec na tem področju Djordji Abadžiev. Knjiga obsega 230 strani. D. M.

Križanka

VODORAVNO: 1. del koprna, 8. zdrava barva, 10. vrsta črke, 11. diastastim kljunom, 12. avtomobilska značka Danske, 13. osebni zaimek, 13. del obraza, 15. atinski predlog, 16. zapreke, 19. noder strojnovski kralji, 21. neomen, beadst.

NAVPIČNO: 1. privilegij, posebna pravica, 2. predlog, 3. razrjena tekočina, 4. ata, 5. predsednik FLRJ, 6. solski red, 7. znana značka zobne paste, 11. pletkar, 14. moč, jakost, 17. tatvina, 18. žensko ime, 20. središče vrtenja.

REŠITEV SOBOTNE KRIŽANKE

VODORAVNO: 1. Evelina, 8. bazen, 9. el, 10. stot., -n, 11. Ston, 12. tank, -k, 14. soll, 15. r, 16. agonija, 18 kanafas.

Moj stričnik po tetini veji ima hčerko edinko. Revez je, rad bi, da mu hčerka ne bi hodila v sedmi razred gimnazije, temveč da bi končala kako strokovno šolo. Prišel je in me prosil:

— Pomagaj, brati! Kjerkoli se otrok prijavi, povsod mora opravljati izpit.

Nekako mi je uspelo, da sem stlačil malo sorodnico, seveda z izpitom, v šolo za zobne teh-nike, pa je že prišel moj najbližji sosed Marko, pri katerem kurujemo meso.

— Zdaj se izkaži, sosed! Zdaj ali nikoli! — je vzdihnil. — Moj Slobodan je končal osemletko, in zdaj hoče v gostinstsko šolo. Hvala ti, natakari! — Tudi natakariji so nam potrebni, Marko, — sem ga prišel miriti, — in ne bo mu šlo slabo. Vi mesarji si pomagate pri tehničnih natakariji po značilno kano, natakariji. Komaj trenaj, pa se natakariji kak dingo v tujini, natakariji dejo že navajeno.

— Saj mi ne branim, — mi je dejal Marko, — toda tudi

v tej šoli zahtevajo, da mora moj Slobodan opraviti neki iz-pit. Deček bi bil rad natakari, oni pa — bratec, opravi izpit! — Zaučil sem se in poklical po telefonom gostinsko šolo. Zares, Marko se ni vznemirjal brez potrebe.

— Dobro, prosim vas, — sem vprašal začuden, — zakaj zahtevate izpit tudi vi? Fant vendar nima namena iti v bogoslovje, niti se vpisati na gimnazijo, temveč se hoče izužiti za natakarija.

— Nikar nas ne žalite, stišite, a? — je tresnil ženski glas z gostinske šole. — Kaj pa drugega kpt izpit! Izpit zahtevajo na univerzi, zahtevajo ga v bolničarski šoli in prav tako zahtevajo izpit tudi za vsako šolo učencev v gospodarstvu! Komaj mi je s prošnjami in rotirami uspelo, da sem spravi-l Markovega Slobodana v natakarsko šolo, je prišel tel-efonsko huj z jasnega sorod-nice in rekel: Ze ob petih zjutraj je zvonil pri vratih mojega stanovanja. Kmet je, toda ne kak ovčji pastir. Ime

IZPITNE TEŽAVE

mu je Milojica in lepo se je napravil za na pot. Obul je sukne hlače in oblekel za-meten sukničji, si nategnil na noge rumene čevlje, ki stras-ansko škripljejo, na glavo si je pa posadil rumen klobuk domačje proizvodnje.

— Vzem!, — je rekel in mi poučidel rdeče jabolko. — To ti pošilja moja mati. Menda je nisi pozabil?

Ze zdavnaj sem prodal pre-možneje na vasi in že več let nisem šel pogledat tja, toda naredil sem se nevednega in navdušeno dejal:

— Kako bi pozabil strino llinko?! Bog s tabo, Milojica! — Strina Vukosava, ne llinka, — me je milo popravil Mi-lojica in si poodal lep re-namene čevlje. — No, ona me je poslala k tebi.

Ze čisto živjen, čevljar ne-prespan, sem hotel čimprej odpraviti nepoklicanega gosta:

— Pa s kakšno srečo te je poslala sem strina llinka, oziroma Vukosava?

Milojica je vzdihnil. Sele te-daj je snel klobuk s tršastih las, ga posadil na mizo in mi pričel vzdihovati:

— Letos so nas davki za-klali. Zdaj plačujemo davke tudi na pse; enega psa smo ubili, drugega pa obdržali. Tu-da na vasi mora kdo lajati. Zdaj nas je pa zajahala še su-za. Tako sem se dogovoril z brati in materjo in že pred tremi dnevi prišel v Beograd, da bi poiskal kako službo. Na-šel sem že dve službeni mesti. Otajšano sem si oddalnil:

— Čudovito, Milojica. Spre-ten in pameten človek si. Kot bratu ti želim vsa srečo in na-predk v službi.

Milojica si je spet pogledal škripajoče čevlje in rekel:

— Dve mesti sem našel, ne eno samo, toda kaj mi poma-

ga: Zahtevajo, naj opravim iz-pit, čeprav bi hotel biti samo kurir.

— Izpit za kurirja? — sem ga vprašal zazijano.

— Pri mojem zdravju! — se je zaklel Milojica. — Toda ka-loj naj grem k izpitu? Vrgli me bodo, kot bi mignil.

— Iz katerega predmeta bi morali vreči? — sem se nam-mrščil.

— Predvsem iz srbskega je-zika.

— Za srbski jezik ne skrbi, — sem ga pomiril. — Saj ven-dar, bratec, pišeš pesmi! Pri-da bi poiskal kako službo. Na-šel sem že dve službeni mesti. Otajšano sem si oddalnil:

— Čudovito, Milojica. Spre-ten in pameten človek si. Kot bratu ti želim vsa srečo in na-predk v službi.

Milojica si je spet pogledal škripajoče čevlje in rekel:

— Dve mesti sem našel, ne eno samo, toda kaj mi poma-

z srbskega jezika. Cesa se še bojš?

— Bojim se tudi matemati-ke, bratec, — je zašepetal Mi-lojica. — Služba mi bo odme-gliha, če me bodo mučili z ma-tematikko.

— Tudi to bom uredil, — sem dejal in poklical po tele-fonu direktorja enega izmed obeh podjetij, ki sta bili pri-pravljeni sprejeti mojega Mi-lojico za kurirja. Povedal sem mu, da je Milojica skromen, da ne želi biti niti tržni nad-zornik niti direktorjev pomoč-nik, temveč kurir.

— Vendar bo moral opravi-ti izpit iz srbsčine in račun-stva, — mi je strogo dejal di-ректор in odločil slučajko.

Na moje siljenje je napisal Milojica prošnjo drugemu pod-jetju in privolil v to, da je šel k izpitu. Odbil sem od letnega oddiha dva dni, da bi bil pri izpitu ob njem.

Matematiko je Milojica opravi-l z odličnim uspehom. Kar v zamahu je izračunal, koliko stane 170 gramov bureka, če stane kilogram te urodniške

hrane 240 dinarjev. Toda vrgli so ga srbsčine. Pomagale mu niso niti pesni. Pri pismenem izpitu je moj Milojica, ljudski pesnik, dobil čisto dvojko, in tako ga k ustnemu izpitu niso niti spustili.

— Kaj naj zdaj storim, bra-tec? — je rigal Milojica. — Demov se ne smem vrniti. Uničila sta nas davek in suša. — Ne preostane ti drugega, — sem dejal, — kot da si po-iščes delo na kakem gradbiš-ču. Nosil boš opeko in mešal malto.

— Pa če me še tam vržejo pri izpitu?

— Bodi brez skrbi, — sem rekel, — tam še ne zahtevajo izpitov.

Milojica je vdano čiknil in jaz sem se zgrbil; spomnil sem se namreč na mladega in zelo nadobudnega sorodnika Jova, ki zna še bolj spretno njuvati med zobmi kot Milojica. Ze dolgo vem, da bi Jovo rad po-stal kaj imenitnejša. Za po-tovo vem, da jo bo priselkal vsak čas in zavil oči:

— Stric, izpit zahtevajol

»PLAVI ANGEL«

ZNANILEC KINOTEKE V LJUBLJANI

Ljubljana ima nedvomno zelo izbirno kinopubliko. Film, ki hoče doseči pri nas visok obisk, mora biti res kvaliteten, če pa to ne, pa vsaj nekaj posebnega ali pa posnet po kakšni izredno priljubljeni literarni predlogi, kot je bil na primer »Svejk«. Resni umetniški filmi pa vedno pridobivajo na veljavi. Naj to trditve podkrepimo z enim samim primerom. »Umberto D«, ta izredno težka umetniška slovitost režiserja in igralca Vittoria de Sice, je povsod po svetu komercialno propadla in celo v milijonskih mestih so moralni film zaradi nezanimanja občinstva že po nekaj dneh vzeti s sporeda. V Ljubljani pa je držal na programu kar enajst dni, ogledalo pa si ga je okoli 20.000 gledalcev — torej toliko, kot znaša v Ljubljani povprečni obisk po filmu. To je glede na število prebivalcev našega mesta prav gotovo neuradni svetovni rekord, na katerega smo lahko ponosni.

In vendar: naj so si o tem, da je treba tudi ljubljanskim ljubiteljem filma omogočiti — glede na vse gornje ugotovitve so to gotovo zaslužili — da se v okviru kinoteke seznanijo z najboljšimi deli iz svetovne filmske klasike, še toliko pisali in govorili uspešno hotelo biti predvsem zaradi tega, ker se je že po stari navadi vse preveč govorilo in premalo konkretno ukrepalo; in tako je razen nekaterih redkih gostovanj jugoslovanske kinoteke v Ljubljani, vsa žadeva vedno znova ostala samo pri besedah, medtem ko na primer v Zagrebu in Beogradu jugoslovanska kinoteka deluje že dalj časa v posebnih dvoranah.

Sedaj pa, ko je Ljubljansko kinematografsko podjetje spet dobilo naziv kino Soča, je sklenilo, da bo povabilo kinoteko, naj tudi v Ljubljani začne z rednim predvajanjem svojih spredov. In tako je bila res že pred časom podpisana pogodba med Ljubljanskim kinematografskim podjetjem in Jugoslovansko kinoteko iz Beograda, v kateri se je ta zavezala, da bo v novi filmski sezoni izpolnila program kina Soča, tako da bo ta kinematograf od 1. oktobra dalje — torej že čez nekaj dni — postal hram filmske umetnosti. S tem se je uresničila želja mnogih ljubiteljev filma, saj ima Jugoslovanska kinoteka v svojem fondu okoli 6000 filmov, med njimi tudi številne take, ki so redkost celo v svetu, poleg tega pa si programe izmenjuje tudi s tujimi kinotekami.

Seveda bomo skušali sedaj v Ljubljani nadoknaditi vse tisto, kar smo zamudili v zadnjih letih. Vendar vsega le ne bo mogoče, zakaj kopije nekaterih ciklusov filmov so žal že uničene (tako na primer ne bomo mogli videti celega ciklusa filmov o režiserju Renoirju, ker so nekatere kopije v preveč slabem stanju, niti ciklusa filmov o Vittoriju de Sici kot igralcu in režiserju). Toda kljub temu je program zares izbran, kvaliteten in za vsakega ljubitelja filmov prava poistina.

1940. Otvoritev bo s filmom »Plavi angel«, ki ga je režiral leta 1930 Joseph von Sternberg, v glavnih vlogah pa nastopata Marlene Dietrich in Emil Jannings. Ta film je klasična umetniška nemška kinematografija in je posnet po romanu Heinricha Manna. Starega profesorja izključijo iz družbe zaradi ženitve z objest-

Gabriella Palotta, ki igra glavno žensko vlogo v De Sicevem nagradjenem filmu »Strega«, in mlada italijanska igralka Lorella De Luca.

ima vse najboljše znake njene umetnosti. V glavnih vlogah nastopata Ruth Chatterton in Walter Huston, oče slovitoga režiserja Johna Hustona. »Gospa, ki izgine« (z Lady Vanishes) je angleški film iz leta 1938, režiral ga je kralj thrillerjev Alfred Hitchcock, igrata pa Margaret Lockwood in Michael Redgrave. Ta film

je eden izmed najbolj znanih filmov, ki jih je Hitchcock posnel v Angliji pred svojim odhodom v Ameriko. Ima vse odlike njegovih dramatičnih, napetih in razburiljivih filmov.

»Dolgo potovanje« (The Long Voyage Home) iz leta 1940 v režiji Johna Forda in z Johnom Waynom je angleški film in ga smatrajo za najboljši vojni film, ki je nastal za časa zadnje svetovne vojne. Ford ga je posnel po stridski drami Eugena O'Neilla. Scenarist je slovit Dudley Nichols. Prikazuje življenje in težko usodo mornarjev, ki po daljšem potovanju, med katerim nenehno sanjarijo o vrnitvi domov, uspešno prebijejo sovražna mimska polja. V filmu boste lahko občudovali mojstrsko kamero najboljšega snemalca vseh časov Gregga Tolanda, ki je ustvaril skoraj neverjetno pristno vzdušje, pri čemer mu je pomagala v precejšnji meri tudi spretna tonska tehnika. Kako so v tem filmu zaživeli vse vojne nevarnosti na morju, kako je spregovorilo morje... In vendar je bil ta izredni morski film skoraj ves posnet v ateljejih!

»Zakon linča« (Fury) je nastal leta 1936 in je prvi hollywoodski film slovitoga nemškega režiserja Fritzja Langa, ki se je že v svoji domovini Nemčiji odločil za socialno realistično smer ustvarjanja. V tem filmu se je spoprijel z zakonom linča, kar je bila z ameriškega stališča gotovo zelo kočljiva in nevhvalna naloga. Napad je bil namenjen torej še veliko hujšemu zlu, kot je gangsterstvo, namreč masovni psihozi in najnižim instinktom. Nezapoben je ostal v tem med prvih Wylerjevih filmov, filmu Spencer Tracy kot člo-

vek iz ljudstva, ki zaradi zakona linča izgubi zaupanje v civilizacijo in pravičnost in postane nespravilni maščevalec. Njegova soigralka je Sylvia Sydney. Na splošno pa smatrajo »Zakon linča« za najboljši film, ki ga je posnel Lang v Ameriki, potem ko je leta 1933 zaradi prihoda Hitlerja na oblast moral emigrirati.

Zadnji film iz tega prvega ciklusa bo angleški film »Pygmalion« iz leta 1936. Zrežirala sta ga Anthony Asquith in Leslie Howard, ki igra tudi glavno vlogo skupaj z Wendy Hiller. Film je adaptacija slovitoga odrskega dela Bernarda Shawa.

Program je torej res izbran. Za tem prvim ciklusom sedmih filmov pa bo festival filmov francoskega režiserja Marcela Carné, ki bo sestavljen iz šestih njegovih filmov. O tem pa kasneje.

Mezozojske pokrajine z orjaškimi plazilci.

Mezozojske pokrajine z orjaškimi plazilci.

Življenje izpod naftalina

Ravnatelj prirodoslovnega muzeja v Ljubljani dr. Antona Polenca sem zalotil pri samem sajenju belih narcis in rumenih pogadih pod Golico. Namreč v trenutku, ko je zatikal mojstrske umetne posnetke teh dveh cvetličnih vrst v povsem prirodno izdelano dioramsko maketo, ki naj bi tako kot številni drugi boksi v novo urejenih botaničnih zbirkah čimbolj približale gledalcu pravo življenje v okolju.

Sredi med radovednim povpraševanjem šolskih otrok, ki so prav tedaj s svojo učiteljsko ogledovalno sosednje zbirke in med navodili, kako je še treba postaviti to ali ono steklo in namestiti električno luč, sva se s podjetnim ravnateljem zapletla v pogovor o postopnih modernizacijah našega Prirodoslovnega muzeja. Nekoč je bilo v teh dvoranah res nagnjeno veliko eksponatov iz najrazličnejših poročij — sam se spominjam, kako mi je v mladih letih najbolj ugajal eksotičen tiger v skoku — vendar neke sistematične obdelave domače flore in faune ni bilo. Zbirke so bile razen tega dolgočasno muzejsko zaporedje vsikladščinih eksponatov pod naftalinom, medtem ko bi želeli sedaj te zbirke oživiti in jih prikazati v njihovem okolju, tako da bi občinstvo na naj-

bolj nazoren način spoznalo, kaj živi in raste na Sloven-skem.

Zbirke s plazilci, pticami, sesalci in drugimi živalmi so modernizirali že pred leti, pred kratkim pa so na novo uredili tudi paleontološki oddelek. Tako so v senci mogočnega mamutovega okostja, ki so ga nekoč odkrili v Ne-vljici, uredili v posameznih boksih za steklom skupine živali iz pradževine. Medtem ko smo včasih samo ugibali, ko smo gledali drobne odtiske ostankov praživali v najdenih kameninah, zdaj lahko celo otrok primerja zavite oblike, ki jih vidi na kamnu z maketami živali iz onega obdobja. Figure so izdelali na podlagi ameriških publikacij in po posvetovanju s strokov-

Posvetovanje biologov — muzealcev

V začetku oktobra bo v Ljubljani posvetovanje jugoslovanskih biologov-muzealcev. Poleg raznih tekočih in delovnih vprašanj se bodo ukvarjali zlasti z vprašanjem muzejskega razstavljanja. Pri tem so se odločili za obisk Ljubljane prav zaradi tega, ker je tukajšnji prirodoslovni muzej kot prvi v državi začel uvajati v svoje zbirke nov sodobnejši način prikazovanja.

njaki ljubljanske Univerze. Pred 200 milijoni leti so živali v permskem morju ti nenavadni amoniti, ramenonožci in drugi nestvori, a ko jih tako vidimo v njihovem takratnem okolju za steklom, se nam zdijo kar manj strašljivi. Ko sem gledal njihove fantastične oblike in pozneje v drugem boksu aerodinamične oblike letčega pteramodora in torpedaste klmije podmorskega ihtiozaura, sem se nehote spomnil podobnih tehničnih oblik atomske dobe. Kako se pač oblike in časi stikajo! (Samo da ne bi res morali znova začeti!) V slovenskih krajih je bilo v onih pradževnih časih pretežno morje; o tem govori tudi zaviti ostanek amonitov iz doline Triglavskih jezer, toda razvoj je tekkel dalje: v 50 milijonih letih je naredil naš današnji konj velikanski napredek, saj je bil v prejšnjih obdobjih majhen kot uštica in pozneje kot pes.

Ce so že boksi s prikazom ledeno dobe, s severnimi jeleni, mamuti in medvedi, že bolj domačni, se mi je pa srce še toliko bolj ogrelo, ko sva v sosednji botanični dvorani, ki je s svojo preureditvijo še v teku, hodila mimo ključne panorame planinskega cvetja po eni strani in spomladanskega nižinskega rastlinja na drugi strani. Skoraj ne bi mogel verjeti, da so vsi ti pre-

lepi svišči, ponosne planike, avrikeljni, sleči, rododendroni pa telohi, vijolice in šmarncice — mrtvi; z velikim občutkom sta jih izdelala mojstra za oblikovanje umetnega cvetja zakonca Bogunovič, medtem ko je akademski slikar Stefan Planinc poslikal primerna pokrajinska ozadja. Za ljubitelje planinske flore pripravljajo v začetku dvorane osvetljen steber z vrsto barvnih diapozitivov. Razen tega bodo okoli zbirke žuželk vseh vrst, s katerimi je naša zemlja tako bogata.

Se sedaj lahko najdeš vsepovsod v novo urejenem muzeju sledove žive skrbi, da muzejski eksponati vsakomur povedo še nekaj več, kot je samo prirodoslovna klasifikacija. Nad boksi s prikazom ptic pozimi opozarja napis, da moramo pticam v snegu pomagati. Pri škodljivih žuželkah stojijo opozorila o njihovi škodi. Zraven maket zlatopraga im nagačenega polhara pravi legenda, da sta to dve živali iz našega bajeflorja.

A prizadevanja gredo še dalje. V teku so urejanja naprav za ozvočenje zbirke. Današnja tehnika je že tako napredovala, da bomo v kratkem lahko prisilili na gumb in stišati, kako bodo pesi škrijanci in skorci, škričati in črčki, kako bodo kvakale žabe in kako bo rožljala kača klopotča, seveda vsak v svojem okolju. Magnetofon že imajo, ostale naprave pa pripravljajo kranjska tovarna »Iskra«. Na sploh bi radi poleg tega v bodoče, sedva skupaj z drugimi muzeji, dobili tudi kinoprojektor, tako da bi lahko ob določenih dneh predvajali posebne prirodoslovne filme. Vse to bi bilo seveda posebej namenjeno šolski mladini, ki že danes vse bolj z živim zanimanjem prihaja v skupinah v prirodoslovne zbirke in odkriva pod nekdanjim naftalinom življenje.

Tuja kritika o filmu »H-8« ...

Nekateri inozemski novinarji, ki so prisostvovali puljskemu festivalu domačega filma, so zelo pohvalno ocenili prvona-grajena »H — 8«. Newyorskí »Variety« med drugim poroča, da je ta film izredno dober, tako z umetniškega vidika, kot po sami ideji, ki jo obravnava. Meni tudi, da bo mnogo prispeval k ugledu jugoslovanskega filma, ker si bo lahko utrl pot v inozemstvo. Kritiki pravijo, da se režiser Nikola Tanhofer dobro razume na svoje delo, pohvalno pa se izraža tudi o tekstu, da je zgoščen in zanimiv.

»Cinemonde« iz Pariza navaja, da režiser v filmu »H — 8« pravo diabolčno spretnost prikazuje potovanje z avtobusom po avtomobilski cesti Zagreb-Beograd, pri čemer je gledalec v stalni napetosti. Po učinkovitosti režije in treznosti interpretacije se čuti vpliv Hitchcocka in italijanskega neorealizma, zaključuje »Cinemonde«.

Zahodnonemška »Filmwoche« na piše, da je to igrani film, ki mu moramo brez pridržka priznati mednarodno raven, in si čer ne zato, ker mu je žirija prisodila prvo nagrado, marveč ker je poln človeške topline, ki osrečuje in pretresa s svojo enostavno fabulo; to je film, ki razburja. Nadalje poudarja njegovo moralno vrednost, ker vzorno rešuje svojo nalogo. »Filmwoche« še noudarja, da lahko od režiserja Tanhoferja v prihodnosti še mnogo pričakujemo.

Silvana Mangano, ko je pri nas snemala film »Vihar«, ki ga je režiral Alberto Lattuada. Scenarij je napisan po Puškinovi noveli »Kapitanova hči«.

Začetek bo torej, kot smo že rekli, 1. oktobra. Vsak film bodo predvajali dva dni po štirih predstavah na dan, tako da bodo lahko prišli na vrsto vsi številni ljubiteljski filmi, v kolikor pa se bo pokazalo potrebno, bodo posamezne filme predvajali tudi dalj časa, ali pa jih bodo kasneje ponovno predvajali. Za začetek bomo videli sedem svetovno znanih filmov, ki so nastali med leti 1930 in

Tako so se zbrali na skupnem snemanju trije igralci svezeneih imen: Sophia Loren, William Holden in Carol Reed.

Nekaj spotik in amaterskih slabosti

jočih in se izogibajo trdega dela z začetniki. V svoj krog pritegujejo le umišljene veličine.

Da ne bi kdo napak razumel: prav nič nimamo proti amaterskemu veselju nad lastno ustvarjalnostjo. Želje po nastopanju so simpatične. Lepo je slediti skupini, ki jo je prevzela lepota dramskega dela, pesmi ali skladbe, ki jo izjavlja, navdušila prijetna sprejemba, ki jo je prinesel v utrjujejočo vsakdanost skupen študij, in navdalo zadovoljstvo nad uspešnim nastopom. Spotik je drugje: tam, kjer za kratke čase zmagujejo pobuda, ki imajo svoje kait v pot-smernanju slabih navad profesionalizma. V dramskih skupinah včasih naletimo na tako posnemanje zunanjih izraznih sredstev, celo na posnemanje kakšnih igralskih poz, ki so seveda v tem primeru le tra-gično nativne, včasih celo smešne. Nekateri amaterji za-padejo v maniro, njihov arti-zen zbuja pri gledalcih raz-zumljivo odpor.

Pri pevskih zborih so te spotike drugačne narave. Zgodijo se, da začno zapirati krog pred mlajšimi pevci začetniki, ki imajo sveže glasove. Ali pa se lotevajo študija znanih pesmi in se strahoma izogibajo vseh novejših, zahtevnejših skladb naših in tujih skladateljev.

Sem in tja se kažejo pri nekaterih amaterskih zabavnih orkestrih in drugih godbenih skupinah težnje po zaslužkarstvu. Posebno izrazite so pri takih »zabavnih skupinah«, ki delujejo izven društev. Mladi ljudje, ki skušajo priti na tak način do zaslužka, izčrpavajo svoje zdravje v ponočevanju in zgubljenju občutek za vsakršno resno amatersko udeleževanje.

V Ljubljani se je nedolgo tega raznesla vest, da snujejo potujoče amatersko gledališče, ki obljublja tudi 150 do 200

predstav v sezoni, kar je povsem nesprejemljivo. Preden so zbrali potrebna denarna sredstva, že obljubljajo igralcem nagrade, taborjenja in podobne ugodnosti, ki so hudo mamljive in zlasti zaslepljuje mlajše ljudi, da skoraj nasedejo takim utvaram.

Se drug primer: ni dolgo tega, ko je v našem mestu zamrla skupina, ki je skušala uvesti nekakšne slovenske kopije ameriških zabavnih revij — in to na povsem amaterski osnovi. Bili so brez vsakih sredstev, brez resnega strokovnega vodstva. Odločili so se za slepega dejavnost, pa dolgo niso vedeli, da jih je zamrla nezdružna ambicija umišljene-ga vodstva.

Gotovo ni najbolj koristna težnja po združitvi dveh »Svobod« samo zato, da bi ustvarili reprezentančne skupine, ki bi odnesele čim več tekmovalnih lovorik. Tako bi le zadušili doslej uspešno, množično dejavnost društev, ki imajo celo lastne prostore in tudi nekaj denarnih sredstev. V

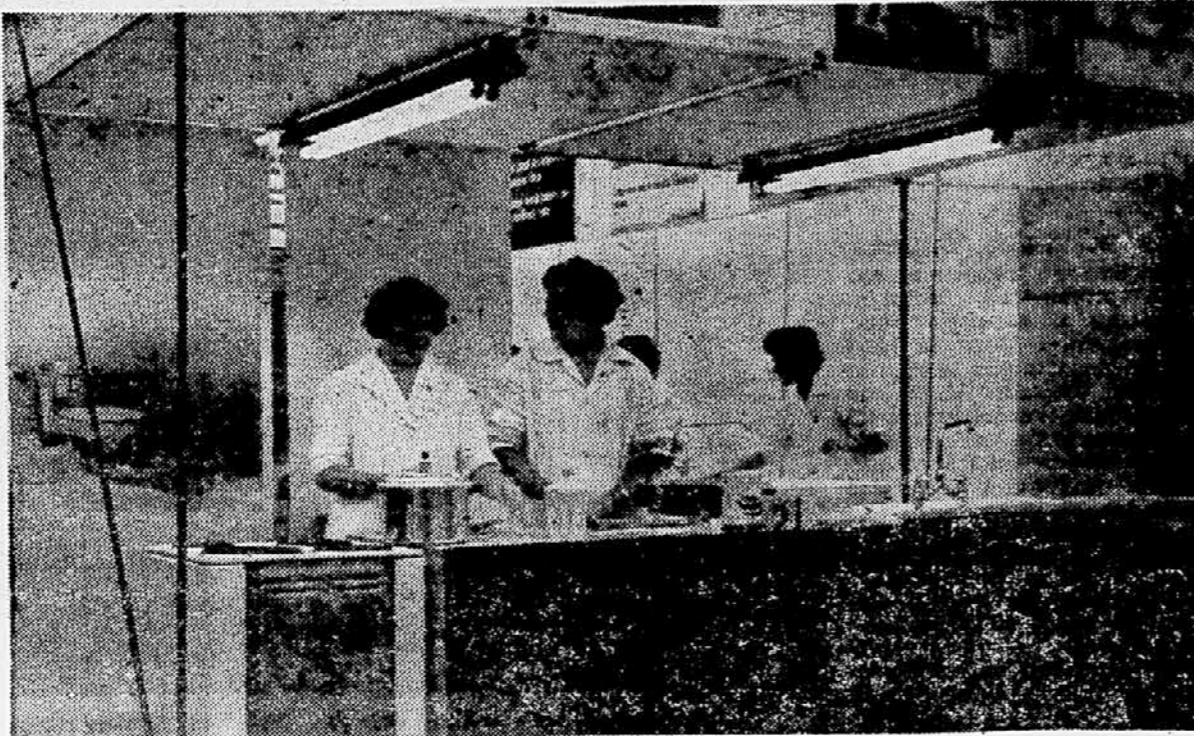
našem amaterskem življenju naj zmaguje načelo množičnosti in kvalitete.

Zgodilo se je, da je neko društvo poveličujoče dvignilo uspeh svoje skupine, ki se je na mednarodnem tekmovanju res izkazala. Skupina zasluzi najvišja priznanja. Le za to gre: včasih nanese društveno delo tudi kak neuspeh. In ta-krat lahko takle majhen ne-uspeh, ki je skorajda mujen, veliko bolj demoralizira, če smo kdajkoli prej previsoko dvignili dosežene uspehe.

Nekateri amaterji se navdušujejo za operetne nastope. Skupina si mora zato »sposoditi« godbenike, včasih tudi glavne pevce. Končni račun je visok. Zneso 100.000 in še več dinarjev. Pri tem se včasih pokaže še nasprotna stran: za knjižnico ali druge potrebe izobraževalnega dela nikakor niso mogli dobiti ali pa tudi niso iskali denarja. Nihče ni-ga nič proti operetam. Gre le za skupni izračun.

Tako smo se tokrat spotak-nili ob slabostih. To ni prijet-no. Potrebno pa je. In navse-zadnje: samo kdor išče naj-boljše poti, zaide tudi v stranpota.

Varčujmo v gospodinjstvu

NA RAZSTAVI »DRUŽINA IN GOSPODINJSTVO 1958«

Sodobno pripravljane hrane

okusno agro in frankovo juho, ki se jima je pridružila še juha iz tovarne Zvečev, za katero pravijo, da je izvrstna. V paviljonu tovarne »Kraša« so obiskovalci razstave »Družina in gospodinjstvo« lahko opazili nov proizvod — biskvitne plošče za pripravljane dobos tort, kakršne bomo lahko kupovali v trgovinah. Lično zavite v celofanskem

papirju so že na prvi pogled prikupne, a so tudi odličnega okusa. Torta je s temi ploščami kaj hitro pripravljena in ne zahteva od gospodinjice mnogo časa. Na razstavi smo torej videli, da je tudi naša industrija, posebno prehrabena začela izdelovati take proizvode, ki olajšajo ženam kuho in sploh gospodinjstvo, kar so gospodinjice z veseljem sprejele. Prav bi bilo, da bi se sedanjim izdelkom pridružili še novi, ki bi omogočili hitro prapravo raznovrstnih obrokov hrane. S svojimi izkušnjami pa lahko prehrabeni industriji pomoremo tudi Zavodi za napredek gospodinjstva, da bodo imeli ti proizvodi še več hranilnih vrednosti in da bodo tako še boljše.

Vzemimo najprej razne drobnarije, ki so nam nujno potrebne pri krpanju, šivanju itd. N. pr. gumbi, ki jih potrebujemo pri perilu. Dragi so in navadno jih nimamo pri roki kadar jih potrebujemo. Zato ne zavrzimo več starih kosov perila v smeti, saj so na njem še gumbi, ki jih lahko odrežemo in prišijemo drugam, a tudi stara, na vseh koncih zakrpana srajca je še vedno primerna za krpo, ki nam bo dobro služila za karkoli v gospodinjstvu. Tudi razni trakovi lahko preživijo marsikak kos perila in jih porabimo pri otroških oblačilih ali kaj podobnega. Raznobarvne nitke ne vrzimo na smetišče, ampak jih spravimo ter nam bodo tudi nekega dne prišle prav. Star, a resničen je pregovor: čez sedem let vse prav pride. In to drži. Katera od vas, drage bralke, se bo posmehnala, češ, s takimi malenkostmi ne bom prida privarčevala. Vendar je ni tako. Vzemite samo svitčnik v roke, ko kupujete drobno galanterijo, pa boste videli, da se izplača. Tudi elastika, ki ni še izrabljena, nam lahko še dolgo služi.

Tudi pri kuhi lahko prištedimo marsikak denar. Zakaj bi zavrgle skorjete sira, ki jih je bilo treba prav tako plačati.

Povsod lahko varčujemo, najbolj pa v gospodinjstvu. Gospodinja je tista, ki navadno razporeja družinske dohodke, odloča o nakupu živeža, obleke, butve, pohištva itd. Zato je udi ona tista, ki lahko v domu marsikaj prištedi, lahko pa tudi razsipa, da tudi dobri dohodki nikjer ne zaležejo. Marsikatera gospodinja, posebno mlajša bi orej pomislila, da je pač treba štediti pri denarju in koncu. Da, prav gotovo. Če nečisto nasvetov je bilo napisanih, kako porazdeliti denar, da ne poide ves mesec, da smo torej dobri gospodarji. Vendar pa to pot nimam v mislih samo gospodarjenja z denarjem, ampak da štedimo z vsem, kar spada v naše gospodinjstvo. To so pogosto zelo majhne stvari, komaj vrečne omembe, toda vse gospodinjstvo sestoji iz mnogih drobnih stvari, ki pa so nepogrešljive in za katere moramo, prav pogosto odšteti precej izdatkov.

shranimo jih v celofanskem papirju in jih bomo lahko porabile kot dodatek k juhi, ki bo zboljšal okus. Tudi starih kruhovih skorij ne kaže zavreči. Zmeljimo jih in porabimo za drobnice pri kuhi. Prav tako bomo pri zelenjavi precej prihranile, če jo bomo očistile takoj, ko jo bomo prinesle s trga domov. Idejno je, če imamo hladilnik, kjer bo tako očiščena zelenjava počakala nekaj dni, a tudi brez hladilnika se bo dije obdržala, če ji odstranimo nagbite liste, ki kvarjenje zelenjave še pospešijo.

Sedaj je vsak dan dovolj raznih odpadkov pri sadju. Očistimo jih in spravimo o glinastem joncu, na katerega nalijemo vode. Po nekaj tednih bomo dobile izvrstno domačo kis, ki nam bo spet prihranila izdatke. Surovo maslo, ki je že malo žarko lahko tudi porabimo; zamešamo ga z mlekom in uporabimo za kruh, kjer se žarek okus ne bo prav nič poznal.

Jesenska obleka iz volnenega laga, primerna za sprehod in službo

Letošnji plašči

Blago in izdelava plašča sta predraga, da bi vsako leto menjala svoj izgled.

Tweed in mohair sta tudi letos najbolj upoštevani tkanini. njima pa se pridružuje še bouclé, ki bo najbrže v prihodnjih letih najbolj cenjena tkanina. Sedanji bouclé ima osebne lastnosti, ki nimajo dosti skupnega s tisto vrsto blaga, ki smo ga poznali pred dvajsetimi leti. Predvsem je sedanji zelo, zelo mehak in bi ga vsak povprečen kupec opredelil z nekakšno mešanico mohajra in boucléa. Obenem pa je, tudi zelo lahek.

Govoriti o modnih barvah tudi pri letošnjih plaščih ni lahko. Razen modre, ki je še vedno nekako nova, ker smo jo ponovno »odkrili« pa še pred dvema letoma (letos visoka moda govori o huzarsko modri barvi) upoštevamo predvsem še umirjene rdečo (barvo marmelade), zeleno (ne izrazito), rjavkaste odtenke v svetlejših niansah in še vedno sivo, h kateri se da lepo kombinirati vse druge barvne odtenke.

Ekstremni modeli iz visokih modnih hiš govorijo o kroju, ki je zelo svobodno. Če silhueta plašča ponazarja obliko trapeza, balona ali nekakšne črke Y (visokovstavljen pas, ravno krojen dolgi spodnji del) brez skrbni trdimu, da je plašč krojen po zadnji modi.

Glavni izraz sedanjega kroja plaščev je ohlapnost, kar pa vsaj za zimo ni najprimernejše. Da se temu odmaknejo, letošnih za nekaj modelov. ki

poskrbijo v vseh modnih koso podloženi s krznom. Način pripenjanja tople podloge (lahko je tudi močnejša flanela in podobno) pa z uspehom uporabljamo tudi v najskromnejši garderobi. Z vstavljanjem tople podloge porabimo jesenski plašč ob enem tudi za zimskega, kar predstavlja skoraj enkratni manjši izdatek pri nakupovanju plaščev.

Modne podrobnosti nam že nekaj let narekujejo precej široke, kimono ali globoko vstavljene rokave. Letošnja moda nam prinaša zaokrožena ramena in višje rokave, ki pa imajo izgled kimono krojenih. Ovratniki so pri plaščih zelo široki, pogosto krzneni (največkrat dolgodlakno krzno). Visoko stoječ ovratnik je za zimo morda zares zelo primeren, letos je pogost. Ovratniki, ki se zavzamejo v obliki širokih šalov, so letošnja posebnost. Razen krajšje dolžine in vedno poudarjenega zgornjega dela plašča (kratek živoh) je med malenkostmi zelo opazna pogostja raba res, ki pridejo v poštev predvsem za jesenske plašče.

Upoštevanje modnih muhavosti je pri krojenju plaščev prav »otovo« nesmisel, upoštevanje modne smeri pa je dragoceno, saj si vedno želimo, da je plašč krojen tako, da bo »moderen« vsaj še nekaj jeseni in zim. Zato je prav, da se seznanimo z novimi kroji preden ukrojujmo iz pravkar kupljenega blaga nov plašč. Bolj kot posebnosti vsakokratnega kroja pa je potrebno, da

si svoj plašč ukrojujmo tako, da je moden, s prav enostavno spremembo pa še nekaj let ne bo zastarel. To dosežemo s tem, da si ne izbiramo težko prekrejovanih krojev (n. pr. kimono krojene rokave ni mogoče spremeniti v višje, preveč razrezan plašč ne moremo ukrojuiti v drugo obliko). Dobrodošli so vsakvrstni nastitki. Našiti žepi, ki jih je enostavno odstraniti, našiti pasovi, pentlje in podobno.

ZDRAVNIK SVETUJE

R. P.: Ze mesec dni vas muči tako imenovani sinusitis, to je vnetje čelne votline. Pred 3 leti ste preboleli podobno vnetje, samo da takrat ni bilo tako hudo in dolgočasno kakor letos. Tudi ste opazili, da je že več vaših znancev zbolelo za vnetjem čelne, celjunske votline in to predvsem nekateri, ki se ukvarjajo s plavalnim športom. S tem športom se ukvarjate tudi vi in radi bi vedeli, če je v tem nemara vzrok vašega vnetja.

Sinusitis imenujemo vnetje votlin v kosteh glave in lica. Te votline so izpolnjene z zrakom in po okžih odprtinah zvezane z nosno duplino. Na ta način je sluznica nosu povezana s sluznico obdajajočih votlin. Zato se lahko vsako vnetje nosne sluznice, na primer nahod, prenese v votlino tudi po sluznici. Najpogosteje oboje čelne votline, n. pr. pri nahodu, lahko zaradi nabrekli zapre izhoda sinusov sosednjih votlin. Sinusi se zaradi tega ne morejo čistiti. Zrak, ki je ostal v votlini, se počasi resorbira in ravno to porazbuja zrak po vzročja velike bolečine. Tudi nabiranje gnolja v votlini, če ta ne more odteči, povzroča zaradi pritiska na stene sinusa močne bolečine.

Vzroki za vnetje sinusa so la-

hko različni. Najpogosteje so vzrok vnetja razne infekcije nosu in grla, kot n. pr. pri navadnem nahodu, gripi, davici, oslovskem kašlju, ošpicah, škrlatnici itd. Močno ohlajenje, slaba prehrana, utrujenost, alergija, to je posebna občutljivost organizma za razne snovi, pliskavi zobje, posebno granulom, in vsi drugi vzroki, ki otežkočajo dihanje skozi nos, lahko s svoje strani pospešujejo vnetje sinusov.

Potapljanje, skakanje v vodo, plavanje z nosom pod vodo, vse to lahko potisne zrak iz nosu v obdajajoče votline, z zrakom pa seveda tudi morebitne kužne klice.

Sveže vnetje sinusa lahko pride v kronično vnetje, ki sicer ne povzroča posebnih težav, vendar pa so ljudje s kroničnim vnetjem vedno občutljivi za vsak prehlad, tako da taki ljudje navadno bolehalo za dolgotrajnimi nahodi. Če akutnega ali kroničnega sinusitisa ne zdravimo, lahko povzročijo resne komplikacije.

Danes, v dobi antibiotikov, posebno penicilina, je zdravljenje zelo olajšano, vendar so kljub temu večkrat potrebni kirurški posegi, kakor so punkcije votlin, bodisi da poskušamo odpreti pot gružji ali pa da skušamo okoline uporabljati kako zdravilno sredstvo, in pa operativno odprtje

votlin. Proti bolečinam večkrat pomaga suha toplota s termofonom ali pa topel vlažen obkladek, inhalacije itd. Tudi sprememba zraka, posebno obmorsko klimatsko zdravljenje, ugodno vpliva na kronični sinusitis.

Dr. D. R.

N. P.: Lani ste opazili, da je eden vaših otrok v igri z divjim kostanjem odgriznil kos kostanja in ste zadnji hip prepričali, da koščka ni pogoltnil. Slišali ste že večkrat, da je divji kostanj zelo strupen, in bi radi vedeli, če je to res.

Znani so primeri zastrupljenja z divjim kostanjem pri otrocih in to celo smrtni primeri. Divji kostanj vsebuje zelo strupene saponine, ki lahko že v majhnih količinah povzročijo smrt. Da pa pride le redko do resnih zastrupljenj, je vzrok v tem, da sluznica črevesja je slabo resorbira saponine.

Vendar je treba paziti na otroke, ker če bi ti zaužili kaj več divjega kostanja, je navarnost, da bi se črevesna sluznica okvarila zaradi prisotnosti večje množine saponinov in postala tako bolj dostopna za resorbiranje saponinov, kar bi za otroka lahko bilo usodno.

VKUHAVANJE

OKUSNA ZELENAJAVA ZA ZIMO: Koreninje petršilja, zelena, rumena koleraba, rdečega koreninja, pora, nekaj cvetov karfiolata, in ga prekrrijemo za dva prsta visoko s prekuhanim in ohlajeno vodo, ki smo jo prijetno osladili z rastlino saharina. Kozarce neprodušno zapremo in jih parimo v sopari, pollitrske 20, litrske pa 30 minut. Ko se v vodi, v kateri smo jih parile, kozarci ohladi, jih zbršimo in spravimo na hladno mesto.

Na enak način pripravimo liste petršilja, zelene, korijandera, krebujlice l. dr. Liste potrgamo, odpremo in dobro ocedimo, nato jih drobno zrežemo in solimo (20 dkg soli na 1 kg zelenjave) in vložimo v posamezne kozarce ter dobro zapremo. Ne pozabimo opremiti kozarce z etiketami z napisano vsebino, ker zelenjava je zelenjavni precej slinca, da ne bomo po nepotrebnem odpirali kozarcev. Zima je dolga in marsikje bomo s pridom uporabile na ta način vloženo zelenjavo, medtem, bi bi se nam na vrhu listi petršilja, zelena in dr. uničili.

Ne pozabimo tudi na sušenje majarona, timijana l. dr. začimb, katere rade uporabljamo v našem gospodinjstvu. Če se odločimo za sušenje dišav, jih moramo vedno sušiti v senci in na zraku. Ko je dišava popolnoma suha, jo spravimo na suhem prostoru.

KOMPOTI ZA DIABETIKE: Misliti moramo tudi na tiste družinske člane, ki ne smejo uživati navadnih kompotov. Poljubno količino jabolk, brusik ali kutin olupimo in zrežemo na krahle, odstranimo peščiča in jih zložimo v izdatno količino vode, ki jo v eni uri nekajkrat premenjamo. Vodi dodamo nekaj kapljic limonovega soka, da ne porjavl. Potem zložimo sadje v vrelo raztopino limonovega soka v vodi (na en liter vode sok ene limone), kjer ga pustimo, ne da bi dalje vrelo, zmehčali nato zložimo

sadje na cedilnik, ga nekajkrat mrzlo preplaknemo in pustimo dobro odteči. Sedaj napolnimo z njim primerne patentne kozarce in ga prekrrijemo za dva prsta visoko s prekuhanim in ohlajeno vodo, ki smo jo prijetno osladili z rastlino saharina. Kozarce neprodušno zapremo in jih parimo v sopari, pollitrske 20, litrske pa 30 minut. Ko se v vodi, v kateri smo jih parile, kozarci ohladi, jih zbršimo in spravimo na hladno mesto.

JEDILNIKI

Kosilo: Fižolova juha, goveji hlebčki z gobicami, paradiznja kova omaka, pesa v solati. Dve zdravi gobici sesekljaj in ju praži na razgretem presnem maslu. Nato dodaj sesekljan peteršilj, 1 jajce, dve v mleku namočeni žemljici, sol, kumino in zmleto goveje meso. Praži nekaj časa, ohladi in oblikuj hlebčke, ki jih povzrajaj v moki. Peči na vroči masti ali olju.

Večerja: Omlete z gnatjo, breskov kompot.

Omlete z gnatjo. 5 rumenjakov, mleko, moko in sol razvrkljaj v loncu, da dobiš gladko tekoče testo. Nato dodaj testu sneg petih beljakov in sesekljan gnat. Iz testa spečemo omlete in jih serviramo s kompotom.

Breskov kompot. Breskve olupl in razpolovi. Nato jih kuhaj do mehkega v vreli vodi, ki si ji dodal sladkor. Skuhane deni v skledo za kompot ter nanje vlij ohlajen sok, ki si mu dodala limonov sok. Po potrebi še osladkaj. Zaradi boljšega okusa lahko kuhaš v tem soku tudi peške, ki si jih prej odstranila iz sadežev.

OGLASUJTE V »SLOVENSKEM POROČEVALCU«

Od leve proti desni: Se vedno zelo cenjen iz tweeda ukrojen plašč ima širok klasičen ovratnik in samo od živov našit usnjen pas. Našiti žepi so veliki. — Iz velurja ukrojen temnomoder plašč krasi krznen ovratnik, ki se podaljša v našit šal. K temu plašču si moramo omisliti še enega, ki je primeren za vsako dneve opravke in pa v službo. — Iz misjesivega velurja krojen plašč ima na žepih in ovratniku našitke iz zelo svetlo barvane imitacije leopardove kože. Te kože so cenene, trpežne ne pa vedno lepo barvane. — Iz mohajra krojen plašč je enostaven, posebnost so samo globoki, vrezani žepi, ki se v višitku podaljšujejo do ramen. Če ga kombiniramo s krznom naj ne bo predelne dlake ali pa prekratke, kar bi kazilo obliko. — Letošnja moda poudarja zgornji del plaščev. To dosežemo s visoko nošeno žepi in širokim ovratnikom. Kadar moda ne govori več o poudarjanju zgornjega dela, je sprememba plašča mogoča tudi brez krojačeve pomoči. — Sporten kratki plašč je lahko še vedno kar ravno krojen. Oblika šivanega roba poudarja zgornji del, obenem pa sta za jih skrita tudi žepa. — Izrazita trapezna oblika plaščev ni tako težko izvedljiva, da je ne bi bilo mogoče pozneje prekrjiti.

D. P.

Celjski vodovod dotrajajal

Novoga naj bi gradili v etapah, veljal pa bo okrog 400 milijonov dinarjev

Vprašanje preskrbe Celja s pitno vodo se vedno bolj zaostrojuje. Vzrok za to je v obsežni gradnji novih stanovanj, vodne naprave pa so že tako preobremenjene in nujno potrebne popravila. Gradnja novega vodovoda se je zaradi objektivnih težav odlašala v nedogled, zdaj pa kaže, da je mera polna in hočeš nočeš, ni več kaj odlašati. Celjska občina je v načelu že odobrila potek gradbenih del za novi vodovod.

Sedanje vodovodno omrežje dobiva vodo iz rezervoarjev v Medlogu in Vitanju. Vodni izviri ne morejo zadovoljiti vseh potreb. Ob najmanjši suši, samo da nekaj dni sije sonce, je pritisk občutno manjši in voda lahko doseže le nižinska področja, v hrib, na pr. Aljažev, in celo v višjih nadstropjih pa obnemore. Kaj pa nove stavbe? Gradi se vedno več. Sodobnega življenja si brez določene stopnje udobnosti in higijene ne moremo zamisliti. Voda, zdrava voda je življenjska nujnost. Seveda, vsak nov priključek (naj po vemo v ilustraciji) samo letos so v Celju zgradili okoli 5 kilometrov novega omrežja) občutno poslabša položaj. Da bi bila podoba še bolj črna, so

skoraj vse cevi že presle svoje življenjsko dobo. Vod iz Vitanja slavi letos petdeseto obletnico, zato ostane edina izbira: Novi vodovod in to čimprej!

MEDLOG ALI VITANJE?

Sprva je bilo to osrednje vprašanje. Po natančnih raziskovanjih in računih se je tehtnica vedno bolj nagibala v prid Vitanju. Treba se je bilo odločiti, kje se zgradijo novi zbiralniki. Medlog je sicer v neposredni bližini Celja in bi bili tako gradbeni stroški za cevovod do mestnega omrežja sorazmerno majhni, zato pa je v Vitanju veliko več vode. Vitanju v prid govori tudi dejstvo, da je rudninski sestav vode zelo ugoden, temperatura je ne glede na letni čas stalna in zemljišče, kjer naj bi bil novi zbiralnik, je že last celjskega investitorja. Zaključek bi bil torej tak: Investicijski stroški za gradnjo novega vodovoda iz Vitanja v Celje so večje kot iz Medloga, vendar bodo neprimerno bolj ekonomično izkoriščene. Voda iz Vitanja bo v polni meri zadostovala tudi še leta 2000, ko bo imelo Celje po verjetnostnem računu nad 60.000 prebivalcev.

KJE ZACETI?

Cepprav je mestno omrežje v dobri meri izrabljeno, bi ga ne kazalo obnavljati pred napeljavo novega cevovoda iz Vitanja. To bo potrebno šele v zaključni fazi gradnje. Seveda, kljub vsemu ga ne bodo zanemarjali. Gradbeni načrt je v glavnih obrisih že gotov in mu lahko, razen majhnih popravkov, prištejemo vrednost idejnega načrta, ki bo predvidoma izdelan do konca letošnjega oktobra. Takoj zatem bodo dela stekla, ker se ne misli odlašati več niti za hip.

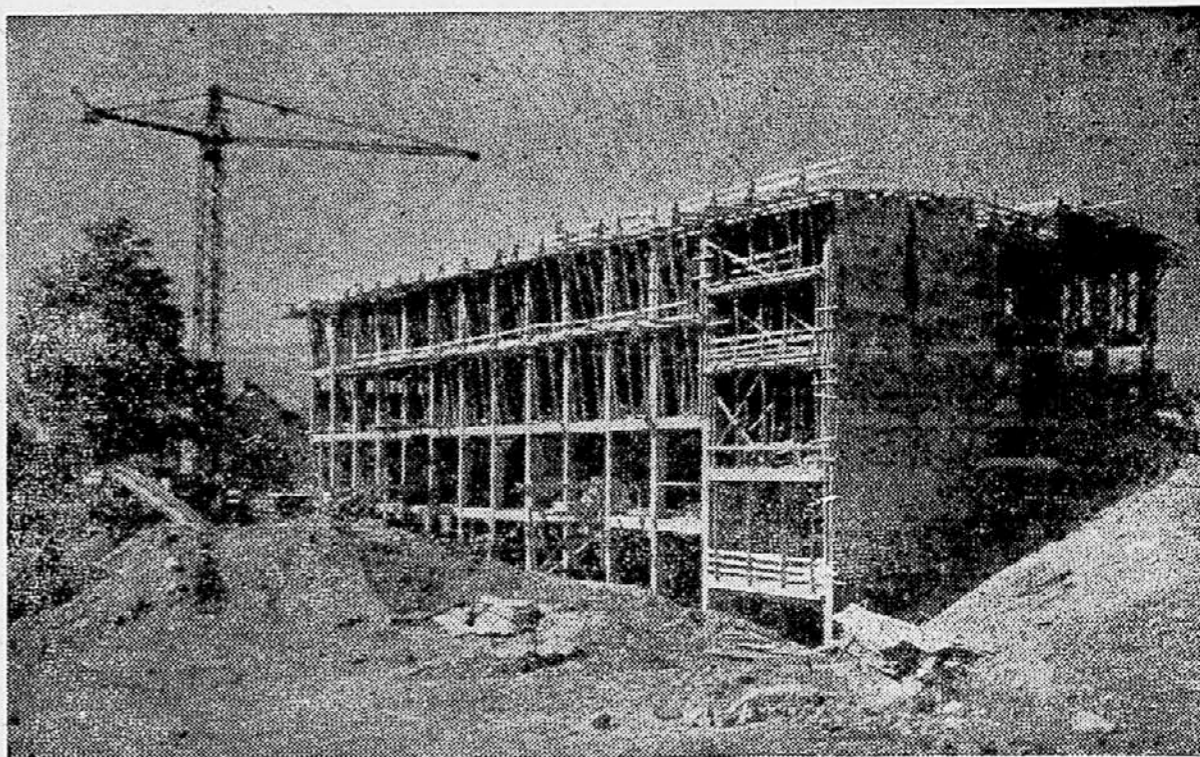
GRADNJE V ETAPAH

Ker bodo dela zajela izredno širok obseg, jih bo nemogoče opraviti v enem naletu. Zato se bo gradilo v štirih zaporednih etapah. Najprej bodo v Medlogu izpopolnili vodne naprave v toliko, da bo Celje v času gradnje vsaj za silo preskrbljeno z vodo. Istočasno bo v Vitanju zrasel nov zbiralnik (malo više od sedanjega, na mestu, kjer je bil teren preiskani že za časa stare Avstrije). Druga etapa predvideva gradnjo cevovoda s premerom 350 mm od Vitanja do Arčina. Cevi bodo vertikalno, ki povsem ustrezajo zahtevam. V tretjem delu gradnje bo vod podaljšal do celjskega omrežja, ki bo v tem času že popolnoma obnovljeno. Za zaključek pa bodo zgrajene še vse potrebne naprave v Celju, da bo preskrba z vodo stekla nemoteno. Stroški gradnje bodo znašali približno 400 milijonov dinarjev in bo potrebna izdatna pomoč denarnih zavodov v obliki kreditov.

Prvi dve leti nikakor ne moremo pričakovati bistvenih sprememb v celjskem vodnem režimu. Voda iz Medloga bo zadostovala le za najnujnejše. Vsekakor bo na mestu pametno varčevanje z njo in razumevanje prebivalstva, kar bo po tem času poplačano z novo, moderno vodno napeljavo. Maksimalno se bo vprašal, zakaj šele čez dve ali tri leta. Povedati je treba, da čas, ki je predviden za gradnjo, glede na obsežnost del lahko imenujemo rekordem in ni govora o zavlačevanju. Novi vodovod bo ne samo velika pridobitev, temveč tudi velika delovna zmagava.

KDAJ BO VODE DOVOLJ?

Realni izgled za izboljšanje pomeni začetek gradnje Centra strokovnih šol na obsežnem prostoru med Gosposvetom, Smetanovo, Pipuševu in Voran-jevo ulico. Podjetje »Tehnogradnja« je letos aprila začelo izvajati gradbena dela, predvidena v prvi fazi izgradnje šolskega centra. Dela naglo napredujejo. Objekt A, namenjen oddelku za elektrotehniko Tehniške srednje šole je že zrasel do strehe. V njem bo — kot v ostalih dveh objektih — 18 učilnic, 7 laboratorijev in delavnice. Okoli 840 dijakov bo v enem samem objektu dobilo primerne prostore za sodobno izobraževanje. Objekt B, ob Smetanovi ulici, je tudi naglo zrasel iz temeljev do prvega nadstropja. V njem bo mojsrbska šola za kovinsko stroko. Za tretji objekt, ki spada k prvi fazi izgradnje, pa stroji že pridno kopljejo temelje. V njem bo dobila svoje prostore Elektrogospodarska šola, tu bodo v letnih prostorih tudi kotli za centralno kurjavo za vse tri objekte.

Prvi izmed treh enakih objektov bodočega Centra strokovnih šol v Mariboru

Graditev šolskega centra v Mariboru

Prvi objekt že dograjen do strehe, drugi do prvega nadstropja, za tretjega že kopljejo temelje

Ob začetku vsakega šolskega leta se v Mariboru ponavlja isti problem — pomanjkanje šolskih prostorov, zlasti v strokovnih šolah, v katere se želi vpisati vedno več mladine. Bližju tisoč mladine si vpiša v šole na more pridobiti. Tudi letos položaj ni mnogo boljši, čeprav so odprli tri nove strokovne šole: Tekstilno šolo, ki bo vzgajala tekstilne podmojstre in strojnike ter bo sprejela 75 slušateljev. Gostinsko šolo za vzgojo kvalificiranega gostinskega kadra in bo sprejela 60 učencev, ter Železničarsko prometno šolo za vlakovne prometnike in ostale visokokvalificirane železničarske uslužbence.

Realni izgled za izboljšanje pomeni začetek gradnje Centra strokovnih šol na obsežnem prostoru med Gosposvetom, Smetanovo, Pipuševu in Voran-jevo ulico. Podjetje »Tehnogradnja« je letos aprila začelo izvajati gradbena dela, predvidena v prvi fazi izgradnje šolskega centra. Dela naglo napredujejo. Objekt A, namenjen oddelku za elektrotehniko Tehniške srednje šole je že zrasel do strehe. V njem bo — kot v ostalih dveh objektih — 18 učilnic, 7 laboratorijev in delavnice. Okoli 840 dijakov bo v enem samem objektu dobilo primerne prostore za sodobno izobraževanje. Objekt B, ob Smetanovi ulici, je tudi naglo zrasel iz temeljev do prvega nadstropja. V njem bo mojsrbska šola za kovinsko stroko. Za tretji objekt, ki spada k prvi fazi izgradnje, pa stroji že pridno kopljejo temelje. V njem bo dobila svoje prostore Elektrogospodarska šola, tu bodo v letnih prostorih tudi kotli za centralno kurjavo za vse tri objekte.

Običajni ljudski odbor Stipendira letos šest dijakov za učiteljski poklic. Trdijo, da je zanimanje za ta poklic med mladino v Suhi krajini, zelo majhno. Stipendiral bi jih namreč še več, pa ni bilo prijav.

Za uresničitev letošnjega operativnega plana izgradnje Centra strokovnih šol je na razpolago 200 milijonov dinarjev. V nadaljevanju izgradnje bodo okoli glavnih šolskih objektov zrasle še razne delavnice, stanovanjski bloki in fizikalni ter športni objekti. Po približnem predračunu bodo investicijske za dokončno izgradnjo dosegle milijardo dinarjev, krili pa jih bodo s sredstvi iz sklada za kadre.

Eno trgovsko podjetje
Nekatere kmetijske zadruge v Suhi krajini so, druge pa bodo do konca leta izločile trgovine iz svoje dejavnosti. Občinski ljudski odbor je sklenil iz vseh teh trgovskih poslovalnic, ki jih je v občini sedem skupno — sedanjimi samostojnimi trgovinami, osnovati eno trgovsko podjetje za vso občino. Menijo, da se bodo s tem znižali režijski stroški trgovin.

Krompir je letos tudi v ljubljanski okolici dokaj dobro obrodil. Pri spravljanju je ponekod dela toliko, da morajo pomagati tudi najmlajši člani družin. (Foto Selhaus)

Več vajenskih šol iste stroke

Na Gorenjskem pred reformo strokovnega šolstva

Splošni zakon o šolstvu določa, da bo treba v dveh letih pripraviti tudi vse potrebne za reformo strokovnega šolstva. V zvezi s tem so na Gorenjskem opravili že marsikaj. V kranjskem okraju imajo štiri vrste strokovnih šol: vajenske šole, šole s praktičnim poukom, med katere sodijo tudi ali industrijske šole, mojsrbske šole na Jesenicah in srednje strokovne šole.

Vajenskih šol je največ, saj je celoletnih kar 10, periodičnih ali vajenskih šole s strnjanim poukom pa imajo v Kranju za pletilsko, pleskarsko in trgovsko stroko, v Škofji Loki pa za učence v lesni industriji.

Učni uspehi v tako imenovanih periodičnih šolah (učenci jih obiskujejo le nekaj mesecev) so mnogo boljši od uspehov v »klasičnih« celolet-

nih šolah. V novem reformiranem šolstvu za izobrazbo kvalificiranih delavcev imajo vajenske šole s periodičnim poukom prednost pred celoletnimi. Celoletne splošne vajenske šole sicer dajejo precej teoretičnega znanja, ki pa čestokrat nima povezave s praktičnimi zahtevami določenega poklica, medtem ko periodične šole s svojimi delavnicami in dopisniško povezavo z vajenci na delovnih mestih dajejo mimo teoretičnega tudi kaj največ praktičnega znanja.

Glede na to in v skladu s cilji reformiranega procesa strokovnega šolstva se pripravljajo že za letošnje šolsko leto nekaj sprememb. Dosedanja vajenska šola za pletilsko stroko v Kranju se bo preimenovala v Industrijsko tekstilno šolo. V tej periodični šoli se bodo šolali učenci tekstilne stroke iz vsega okraja, pletilci pa, kot doslej, iz vse Slovenije.

Na Bledu bodo skušali dobiti ustrežnejše prostore za vajensko šolo in jo usmeriti predvsem na lesno stroko. Tako bi na Bledu hodili tudi učenci lesne stroke iz Radovljice. Vajenska šola Radovljica pa bi se usmerila predvsem na kovinsko stroko in bi vanjo hodili tudi dosedanja učenci — kovinarji z Bleda.

Za učence brivsko-čukarske stroke, ki so doslej obiskovali celoletno vajensko šolo, bodo uvedli periodičen pouk v posebnem oddelku Vajenske šole Kranj.

Razen tega so si zamislili še nekaj drugih akcij in ukrepov.

Največ uspeha pri vzgoji kvalificiranih delavcev pa so imele doslej šole s praktičnim poukom, zlasti industrijske

Ena učna moč za 75 otrok

Za količnejši redni pouk na šolah manjka v občini Žužemberk osem učnih moči. Najbolj kritično je na šoli Sela-Sumberk, kjer je za 75 otrok ena sama učiteljica. Ker je nemogoče, da bi ena sama učiteljica poučevala toliko otrok, hodijo otroci v šole le vsak drugi dan.

Občinski ljudski odbor Stipendira letos šest dijakov za učiteljski poklic. Trdijo, da je zanimanje za ta poklic med mladino v Suhi krajini, zelo majhno. Stipendiral bi jih namreč še več, pa ni bilo prijav.

Elektrifikacija Suhe krajine

Več oddaljenejših vasi je v Žužemberški občini še brez elektrike. Pri tem je treba zapisiati, da elektrike pred vojno v tem področju ni bilo.

Svet za komunalne zadeve občine Žužemberk je izdelal načrt za elektrifikacijo še preostalih vasi. Letos bo dobila elektriko vas Ajdovec, kjer je transformator že postavljen. Tudi vasi Vrh ter Gornji in Dolnji Križ bodo že letos dobile elektriko.

Sedaj pripravljajo načrt za elektrifikacijo vasi Hinje, Hrib, Lazina, Pleš, Prevole in Ratje. To so najbolj oddaljene vasi in zato so potrebna za daljnovid in transformatorje znatna sredstva. Z izvajanjem tega načrta bodo prišli prihodnje leto. Prav tako bodo drugo leto

Priprave za občinski praznik

V šostanjski občini so že imenovali poseben štab, ki naj bi skrbel za čim boljše praznovanje občinskega praznika, ki ga glavijo 8. oktobra. Ob letošnjem prazniku bodo odkrili v Metličah pri Šostanju spominsko ploščo v spomin na veliko partizansko zmagavo, ko je moral podpisati nemški general von Leer brezpogojno kapitulacijo. V ostalih krajih pa naj bi pripravili številne kulturne in druge prireditve.

Kam s sadjem

Je vzklil in vprašanje obnem, ki je zadnje čase prišel v celjskem okraju že tako v navado, da se gljivi že takoj za dober dan. Pričakuje se, da ga bo dobršen del moč prodati v naše sosednje republike, Zankrat se računa, da bi bilo za prevo, potrebnih najmanj dva tisoč vagonov in to v razmeroma kratkem času. Proti jeseni je promet na naših železnicah redno v precejšnjem porastu, zato bo teh dva tisoč vagonov predstavljalo v tem času pravo »redko zbirko«. Jih bo uspelo dobiti? Dobršen del plana prodaje sadja je odvisen od tega.

Prometne nesreče

Po cesti med Divačo in Sežano se je peljal v četrtek z motornim kolesom Dušan Ziberna. Med vožnjo se je zaletel v avtobus. Ki vozi na progi Gorica — Koper in obležal na cesti s hudimi poškodbami, katerim je kmalu podlegel.

Po cesti iz Pernice proti Mariboru se je peljal z osebnim avtomobilom Alojz Gornik. Bilo je v zgodnjih jutranjih urah. Kajti ponoči je v Mariboru popaval. V avtomobilu je imel še tri sopotnike. Ko je vozil v ovinek vozilu ni zmanjšal hitrosti, zato ga je zaneslo čez cesto, kjer se je orevnil. Vsi štirje so utrpeli hude telesne poškodbe, na avtomobilu pa je za okrog 300.000 dinarjev škoda.

Podobne nesreče je prišlo te dni tudi v Razdrtem, kamor se je pripeljal iz Postojne z motornim kolesom Ivan Benčina. Ko je vozil v Razdrtem v nepregledni ovinek, je prišel na cesto 12-letni Mirko Lever in jo hotel prečkati. Čeprav je vozil motorist previdno, je le zadel otroka in ga podrl. S hudimi poškodbami so ga prepeljali v bolnišnico. Pri nesreči je utrpela lažje poškodbe tudi sopotnica na motornem kolesu.

Zlasti letos je pri nas več prometnih nesreč, ki se pripetijo zaradi neizkušenosti voznikov. Tako je bilo tudi v Bazovški ulici v Izoli, kjer je vozila osebni avtomobil Nada Valičič, medtem ko je njen mož (voznik) sedel v vozilu kot sopotnik. Med vožnjo je zgrešila pedal za zavoro in prišla z nogo na pedal za plin. Pri tem je seveda zrušila oblast nad vozilom. Žal je trenutek za tem že obtipalo ob zidni ograji. Sopotnik je utrpel hude poškodbe, medtem ko je ostala voznica neškodovana.

KORISTNE POBUDE

O delu občinskega sveta za blagovni promet v Vidmu-Krškem

Svet za blagovni promet pri občinskem ljudskem odboru v Vidmu-Krškem je imel v kratkem času že tri seje, na katerih je razpravljalo o nekaterih problemih blagovnega prometa. Tako je na eni izmed svojih sej sklenil predlagati občinskemu ljudskemu odboru reorganizacijo trgovinske mreže. Po tem predlogu naj bi vse trgovine, ki so bile doslej v sestavi kmetijskih združenj, prevzelo trgovsko podjetje »Grosist«. Le-to se bo torej v prihodnje ukvarjalo tudi s trgovino na drobno.

Razveseljuje je tudi pobuda sveta za blagovni promet za ustanovitev trgovine s sadjem in zelenjavo v Krškem in na Vidmu. Na desnem bregu Savine so že našli primeren lokal s skladiščem, na Vidmu pa ga bo treba še poiskati ali pa urediti provizorij. V teku so tudi priprave za ustanovitev trgovine z mešanim blagom v poslopju bivše »Restavracije« na Vidmu, ki bo odprta neprekinjeno od jutra do večera.

Svet za blagovni promet je posvetil posebno pozornost odloku kmetijskih pridelkov. Letošnja letina je zelo bogata in le z dobrimi pripravami odkupa bo mogoče odstraniti strah proizvajalcev, da ne bodo mogli vnovčiti svojih pridelkov. Po približnih računih so na območju občine naslednji tržni viški: okrog 300 vagonov krompirja, 150 vagonov vina, 40 vagonov jabolok, 10 vagonov sliv in 13 vagonov hrušk. Kmetijske zadruge bodo morale storiti vse da bodo našle trg za te pridelke. Možnosti za izvoz sadja niso preveč velike, ker ne odgovarja kakovost, zato bo treba računati predvsem na notranji trg. Del tržnih viškov pa bo mogoče odkupiti za potrebe proizvajalcev.

trošnikov v Vidmu-Krškem. Preskrbo potrošnikov z oziroma, ko bo treba dobro organizirati, pri čemer sindikati v podjetjih in ustanovah ne bodo smeli stati ob strani. Njihova pomoč bo lahko zelo koristna, če bodo sporočali kmetijskim zadruham potrebe svojega članstva ali pa pomagali celo s prevozi in drugace.

Delo sveta za blagovni promet v Vidmu-Krškem je — kakor je videti — še kar uspešno. S svojimi koristnimi pobudami in predlogi bo mnogo prispeval k uspešnemu razvoju blagovnega prometa v občini.

Velenje

Te dni so v Velenju in Soštanju uradno odprli tržna prostora. Ker je bila doslej preskrba z zelenjavo predvsem v Velenju zelo slaba, pričakujejo v prihodnje, ko bo na razpolago urejen tržni prostor, večjo ponudbo. Zlasti okoliški kmetje bi tu lahko vnovčili svoje pridelke.

Lepote štajerske na filmskem traku

On dan so bili potniki na mariborski železniški postaji nekoliko začuden, ko jih je nekdo tovariš zaprosil, da odidejo s perona v čakalnico. Brž so ustregli, kajti zvedeli so, da bodo sodelovali kot statisti pri snemanju ozkotračnega filma. Ta film pripravljata Ljudska tehnika pri pošti, telegrafu in telefonu v Ljubljani, prikazuje pa bo poštne domove ter razne turistične zanimivosti in običaje v naši republiki. V ta namen so člani Ljudske tehnike PIT in Radia-Televizije Ljubljana obiskali tudi Maribor. Tamkaj so posneli nekatere zanimivosti na železniški postaji, mestni občini, grad v

katerem je nameščen muzej, poštne poslopje, potlej pohorsko vzpenjačo in Poštarski ter Bolfenkov dom na Pohorju. Prav tako so obiskali Kotlje, kjer so med drugim posneli grob Prežihovega Vrance. Pozabili seveda niso hoteljsko glatino in na poštarski dom pod Ursiljgoro. V tem domu je pri snemanju sodelovala folklorna skupina DPD »Svoboda« z Ravne na Koroškem. Snemalni skupini so ljudje na Štajerskem radi volje pomagali. Film nameravajo prvi prikazati na občnem zboru republiškega društva Ljudske tehnike.

Logaška občina je v letih po osvoboditvi lepo napredovala. Za gospodarstvo v občini je zlasti pomemben Kombinat lesne predelovalne industrije, ki nudi zaposlitev številnim domačinom. Nekdanji žagarski obrati v občini, so danes samostojna podjetja. Lep napredek so dosegle tudi kmetijske zadruge in tako precej prispevale s svojimi destilarnami ter drugimi odseki za izboljšanje življenjske ravni kmečkega prebivalstva. Zadovoljiv razvoj je pokazalo tudi trgovsko podjetje in razne druge gospodarske organizacije.

2 dni speedwaya v Mariboru

V Mariboru je postalo že nekako tradicionalno, da pride eno izmed obeh mariborskih AMD vsako leto speedway dirke. Letos bo, kar se tega tiče, še izredno živahno, saj se v Mariboru v kratkem obetajo še druge speedway dirke, ki bodo po svojem obsegu, zanimivosti in kvaliteti presegale vse dosedanje.

Levačić — enajsti

V predzadnji etapi kolesarske dirke po Poljski od Nove Hute do Radoma (204 km) je bil prvi Poljak Krulak pred Nizozemcem Geldermanom. — Jugoslovan Levačić je bil osmi, malo manj kot štiri minute za zmagovalcem. Pred zadnjo etapo je na čelu generalnega plasiraja Poljak Formalek, Jugoslovan Levačić pa je enajsti.

Prireditelj, koordinacijski odbor obeh mariborskih AMD, bo te dirke izvedel v soboto 27. in v nedeljo 28. septembra. Dirke bodo na poljanskem dirkališču na Studencih, razen jugoslovanke ekipe pa bo na tekmovalni nastopilo še šest ekip, in sicer iz Finske, Avstrije, Nemčije, Poljske in Švedske. Tekmovalci iz Švice svoje udeležbe na dirkah še niso potrdili uradno, vendar bodo po vsej verjetnosti prišli.

Značilnost te velike motoristične prireditve v Mariboru bo, da bo po načinu tekmovalnega drugačnega od dosedanjih, saj bodo prvi dan tekmovalja nastopile samo polne ekipe, medtem ko bodo drugi dan tekmovali med seboj za najboljši posamezniki. V Mariboru sta te dni prispejala dva tekmovalca iz Finske, ki sta na poljanskem dirkališču že opravila nekaj treningov. Maribor doslej ni imel dovolj lastnih tekmovalcev za speedway, vendar kaže, da bo po vsej verjetnosti, saj bosta barve mariborskih AMD to pot branila kar dva vozača — Rudi Bauman, ki se je nedavno udeležil svetovnega prvenstva v speedwayu na Dunaju, in nekdanji vrhunski slovenski kolesar Oskar Rozman, ki se je v zadnjem času posvetil speedwayu. —gd

Lepi uspehi lipicancev v Subotici

Te dni je bil v Subotici dan konjenice, na katerem so se zbrali vsi najboljši konjeniki iz države. Tekmovali so najboljši konji in jahali, sami prvaki iz posameznih republik, in sicer zastopniki konjskih društev. JLA in LM.

Slovenija je na to preizkušnjo poslala lipicance kobilu Thais XI. v dresuri Helene Osed v družstvu Srečko Kosovel in zastopnika kobilarne in Lipici na konju Siglavy Thais — Alfonso Pečovnik.

Oba udeležena sta ponovno potrdila odlično formo lipicanskih konj, saj je v največji disciplini v dresuri — zmagal slovenski tekmovalec Pečovnik tretja pa je bila pred lanskim zmagovalcem poročnikom Sto-

Janovičem Osedova, kar je za njo tudi izreden uspeh. Tako smo Slovenci ponovno dokazali visoko kvaliteto lipicanskega konja in potrebo po ohranitvi te pasme s slovenskega Krassu D. F. V.

DNEVNE VESTI

Ponedeljek, 22. sept. / Mavricij.

Na današnji dan leta 1921 je umrl v Soliju bolgarski pesnik, dramatik in kritik Ivan Vazov. Napisal je vrsto del, ki so temelj bolgarske klasične književnosti. Njegovo glavno pripovedno delo je roman »Pod jarmom«, ki se dogaja v času proturških osvobodilnih bojev, izmed njegovih zgodovinskih dram pa je najbolj znana drama »Borislav«.

NOČNA ZDRAVNIŠKA DEŽURNA SLUŽBA ZA NUJNE OBISKE NA BOLNIŠKOVEM DOMU OB 24. URU: URE ZAVRATAJ OB NEDELJAH IN PRAZNIKIH VES DAN.

Zdravstveni dom Center: Dr. Kajželj Mirko, Miklošičeva 24, tel. 39-161. Za obiske otrok ista tel. številka.

Zdravstveni dom Vite: Dr. Zavrtnik Gorazd, Rimska c. 22, tel. 20-438. Nedeljska dežurna služba v ambulanti Mirje, Trg mladinskih delovnih brigad 3, tel. 21-791 od 8 do 14 ure.

Zdravstveni dom Moste: Dr. Bartol Ivanka, Zd. Moste, Krekova 5, tel. 31-359. V odstopno-zdravniškim kličite tel. LM-39-300.

Zdravstveni dom Rudnik: Dr. Lobe Franc, Njekoševa 25, tel. 31-541. V odstopno-zdravniškim kličite tel. LM-20-500.

Zdravstveni dom Šiška: Dr. Spiler, Cernetova 31, tel. 22-831.

Zdravstveni dom Bežigrad: Dr. Setina Milica, Velikovska 7-I tel. 31-281. V odstopno-zdravniškim kličite tel. 30-800.

Ultragin mleko za sončenje zaščitno Vašo kozo pred opiklami. Lepo se vpija in je zelo izdatno. Imajo ga drogerije in parfumerije.

V vseh lekarnah in drogerijah dobite NOLGISEL. Vsak štiri pred srbjenjem med prsti na nogah, katero povzroča gljivični lišaj.

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA obvešča svoje vlagatelje, da bo s 23. septembrom 1958 uvedla v hranilnem oddelku popoldansko dežurno službo. Uradne ure za stranke bodo ob torkih in četrkih od 16. do 18. ure.

V tem času bo možno praznične otroških hranilnikov, kakor tudi vlaganje in dvigovanje prihrankov vseh drugih oblik varčevanja.

KONCERTI

Jutri priredi Slovenska filharmonija Bachov »Passion po Mateju za abonente rdečega abonmaja prirediteljske koncertne sezijske. Koncertno izvajajo zbor in orkester SF, mladinski zbor, solisti: Nada Vidmarjeva, Bogdana Stritarjeva, Janez Lipušček, Samko Smerkoj, Zdravko Kovač, orgle Marijan Lipovšek, cembalo Pavel Sivic. Dirigent Bogo Leskovic. Uprava prosi one abonente, ki še niso dvignili brezplačnih vstopnic, da to storijo še danes dopoldne, oziroma da se prijavijo po telefonu na številko 20-178 danes do 12.30 ure, v kolikor ne bi utegnili osebno dvigniti vstopnic. Prostost vstopnic pri bližnjem SF po ceni od 130 do 400 din. K

OPOZORILO

Prostimo ustanove in podjetja, da oglase do vrednosti 3000 din plačajo v gotovini takoj pri naročilu, in to v Ljubljani in oglasnem oddelku, v ostalih krajih v naših podružnicah oziroma na poštinih urah. Na željo vam pošljemo cenik oglasov.

Uprava »SLOVENSKEGA POROČEVALCA«

VINCENC MARINČE

strojevodja v pokoju

Pogreb dragega pokojnika bo v torek, dne 23. septembra 1958, ob 15.30 iz Nikolajeve mrliške vežice na Zalah.

Globoko žalujoča žena Ana, sestra Ana Podkrajskec, družine: Jelenc, Hribar, Brezvi, Szabo ter ostalo sorodstvo.

Ljubljana, Mürzschlack, Beograd, Turn Severin.

MARIBOR

Ponedeljek, 22. septembra. Dežurna lekarna: »Tabor«. Trg revolucije 3.

RADIO MARIBOR

3.00-8.00 Prenos sporeda Radia Ljubljana: 3.00-8.05 Domače vesti; 8.05-8.15 Objave in reklame; 8.15-9.00 Pester spored solistične in ansambelske glasbe; 9.00-14.30 Prenos sporeda Radia Ljubljana: 14.30-15.00 Zeleni ste poslivali; 15.00-17.00 Prensos sporeda Radia Ljubljana: 17.00-17.10 Domača glasba; 17.10-17.30 Zabavna glasba, vmes obvestila in reklame; 17.30 do 17.40 Mi in vi; o Sportu; 17.40 do 18.00 Plesne melodije izvajata kvintet Tipel in kvartet Horvat; 18.00-23.00 Prensos sporeda Radia Ljubljana.

PREDAVANJA

Občinski odbor Zdrženja oficijev in podoficijev Bežigrad obvešča članstvo, da bo v torek 23. IX. 1958 ob 19 uri redno mesечно posredvanje v mali kino dvorani Gospodarskega razstavišča (vhod pri restavraciji). Tema predavanja »Naloge ABH enot v atomski vojni«, predavatelj kapitan Branko Josić Echaniz; 12.15 Obisk za člane obvezen, ostali vabljani. Odbor P

Slovensko kemijsko društvo, sekcija za organsko kemijo vabi na predavanje prof. Dr. G. Wittega iz Heidelberga, ki bo v torek dne 23. septembra 1958, ob 19 uri v Kemijski predavalnici, Vegova 4 (realka). — Predaval bo v nemščini »O tvorbi in reakcijah dihidrobenzena«. Vjudno vabljani. P

RADIO

SPORED ZA PONEDELJEK

Poročila: 5.05, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.30, 22.00, 22.55. 5.00-8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — vmes ob 6.30 do 6.40 Reklame in obvestila; 6.40 do 6.45 Naš jedilnik; 6.45 Pisana mleta; 9.00 Radijski roman — Branko Čopić: Ne žaluj, bronasti stražar — II.; 9.20 Pojeta ženski zbor »Svoboda, Store p.«; 9.30 Ferlinc in njegovi kvinteti; »Kranjčani«; 9.40 Zabavni intermezzo; 10.10 Znanje simfonične odločke dirigirajo slavni dirigenti; 11.00 Uvodni takti; 11.05 Radijska sola za srednje stopnjo — S. Vrtič, v Brdih preganjajo točo; 11.35 Gorjenska in Koroska v pesmi; 12.00 Ernesto Lecuora; Danzas Cubanas (igra pianist Josip Echaniz); 12.15 Kmetijski nasveti; — Ing. Jože Korosec; Deteljstva in lucernišča utrdimo za zimo; 12.25 Pojeta Gasperšič in Marjan Deržaj; 12.45 Skladbe Emilia Adamiča igra Mariborščice in instrumentalni ansambel (Sodeluje sopranistka Nada Zrimšek); 13.15 Zabavna glasba in obvestila; 13.30 Baletna glasba; 14.05 Radijska sola za višjo stopnjo — S. Vrtič, poslualci čestitajo in pozdravljajo; 15.15 Zabavna glasba, vmes obvestila in reklame; 15.40 Listi iz domače književnosti; Pjesmi: Kostja Racina; 16.00 V svetu opernih melodij; 17.10 Pevpevka tega tedna; 17.15 Srečno vožnjo! (šoferjem na

KINO

18.00 Družinski pogovori; 18.10 A Dvofak; Štirje slovenski plesi; 18.30 Slovenske pesmi poje zbor Slovenske filharmonije; 18.45 Violinske skladbe; 19.00 Zabavna glasba, vmes obvestila in reklame; 19.30 Radijski dnevnik; 20.00 Iz našega arhiva zabavne glasbe; 20.45 Pisateljji o sebi; Herman Teirlinck; Gerard Walschap; 21.00 do 22.55 Rezervirano za posnetke s festivala v Salzburgu

II. PROGRAM

16.00 Zabavna glasba; 17.00 Ljubljanska kronika in obvestila; 17.15 Uroš Krek; Simfonieta; 17.45 do 18.00 Samospevi Milana Prebende.

SPORED ZA PONEDELJEK

KINO UNION: italijanski tum »STREHA«. Režija Vittorio de Sica. Teknik F. N. 38. Predstava ob 15, 17, 19 in 21 uri. Ob 19 matineja ameriškega barva filma »DIVJA LETA«. — Igra Tony Curtis.

KINO KOMUNA: francoski film »CRNA MAPA«. — Režija: André Cayatte; Igrata Daniel Delorme in Bernard Blier. Predstava ob 15, 17, 19 in 21 uri. KINO SLOGA: sovjetski film »LE-NINGRAJSKA SIMFONIJA«. Teknik F. N. 38. Predstava ob 15, 17, 19 in 21. KINO VIC: franc barv kriminalni cinemascope film »VRNIL SE BOM V KANDARO«. Režija Victor Vicas. Igrata Daniel Delorme, Francois Perier in Bella Darvl. Predstava ob 15, 17, 19 in 21 uri.

KINO SOCA: češki cirkuški film »NOČNI NASTOPAMO«. Predstava ob 15, 17 in 21. Dohod direktno iz Titove ceste. KINO ŠIŠKA: zaprt zaradi poravnj.

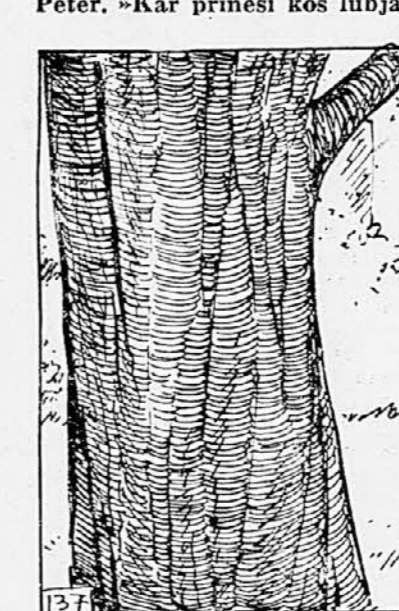
LETO KINO BEŽIGRAD: italij. film »SLOVO NA POSTAJI«. Režija Vittorio de Sica. Igrata Jennifer Jones in Montgomery Clift

VELIKA STAVA

PO POVESTI SAMUELA SCOVILLA RIŠE MIKI MUSTER

136. Peter se je kmalu preobdelal tudi divjačina. Ko je nekoga jutro zvečil in zvečil srmino meso, je zastokal: »Nič več mi ne diši, Jim, zdi se mi, da mesu nekaj manjka!« — »Slano ni,« je ugotovil Jim. »Si bova še kako pomagala, samo da najdeva rumeni dren. «Kaj dren izboljša okus?» je vprašal Peter. »Kar prinesi kos lubja, pa boš videl.«

137. Petru tega ni bilo treba dvakrat naročiti. Takoj po zajtrku se je odpravil v gozd. Veselo je stopal v novih mokasinih in kmalu našel drevov grm. Ko se je z velikim kosom lubja vračal domov, je zasiljal na drevesu nad seboj čuden glas, kot da bi nekdo drva žagal. Pogledal je vkišku in opazil na vrhu drevesa majhno rjavo žival s kosmatim gobcem.

138. Z velikimi zobmi je skrebjala skorjo, kot da bi hotela olupiti celo drevo. Glavo in trup so ji pokrivale dolge, ostre bele bodice s črnimi konci. Tudi rep je bil posut z bodicami. Peter je v živali kmalu prepoznal jezevca. Z zanimanjem ga je ogledoval. Tudi v bližini mesta so živel jezevci, a bili so velike manjši kot žival na drevesu.

STUJCEGA SO VESTI

da je nigerijski boksar Bassey v persni kategoriji zmagal proti Američanu Pepu. Ta dvoboj v Bogotnu se ni štel za naslov svetovnega prvaka.

da je na svetovnem prvenstvu v dviganju uteži v Stockholmu prvo mesto v srednji kategoriji osvojil Američan Kono s skupnim izidom 430 kg (135, 130, 165) pred Rusom Bogdanovskim (422.5) in Francozom Paternimom (395). Jugoslovanski dvigalec Milovac se ni kvalificiral za finale;

da je kongres amaterske košarkarske federacije v Madridu sklenil razdeliti udeležence svetovnega prvenstva v Santiagu de Chile na tri skupine s po štirimi reprezentencami. Za nosilca skupin so bili odrezani: ZDA in Bolgarija v prvi, Brazilija in SZ v drugi ter Filipini in Urugvaj v tretji skupini, ostale člane pa bodo izbrali meseca novembra.

SLOVENSKA ROKOMETNA LIGA KOVINAR: ODRED 14:14 (5:6) Maribor, 21. sept. Slovenski prvak Odred bi bil danes v srečanju s Kovinarjem maione poskrbel za nepriljubno presenečenje, saj je tik pred koncem tekme nasprotnik pripravil dve enajstetrovniški izidu 14:14. Pri Kovinarju je bil najuspešnejša Malez. Igra je bila sprva razpisana, pozneje pa dovolj zanimiva. Češnjevo je okrog 400 gledalcev. Med ljubljanci sta bila najučinkovitejša Sever in Papež.

Njih pa ni bilo...

Za včeraj dopoldne je bil sklenjen in precej spretno propagiran boksaški dvoboj med zagrebško Lokomotivo in ljubljanskim Odredom. Boksaški šport ima v našem mestu po vsej priliki preveč prišaste, kakor bi mislili nepoučeni. To je pokazalo zanimanje za ta prijateljski dvoboj, saj se je precej pred napovedano uro zbralo pred blagajni in tudi plačalo vstopnice ter se odpravilo v areno precej sio nestrpnih gledalcev. Vse je bilo nared, samo tekmecev iz Zagreba ni bilo nikjer.

Prireditelji so bili spričo tega v razumljivi zadržki. Da bi nekako pomirili gledalce ali pa jih vsaj s sprejemljivim posojalom pripravili na odgoditev te prireditve na poznejši čas, so žrtvovali celo uro časa in se med drugim ponazili tudi z Zagrebom, od koder pa niso mogli prejeti nobene zadostitve informacije. Kaj in kako je prišlo, da so zagrebški boksarji v zadnjem hipu ostali doma, bo treba še ugotoviti. Vsekakor krivda za ta neljubni nesporini vložek včerajšnjega dopoldneva ne zadene prirediteljev, temveč krcnemu goste. Nekateri poučeni slutijo sicer, da so tej nenapovedani odgovodi botrovala neke intrige, toda za zdaj se ne da reči nič dokončnega. Bodisi kakor koli, ravnanje zagrebških boksarjev ali samo njihovega vodstva je bilo v tem primeru nesporno in zasluži grajo. Kakor pravijo prireditelji, bo v najkrajšem času vse razčiščeno in bo verjetno boksaška ekipa zagrebške Lokomotive že v sredo nadomestila svoje tako čudno odpovedano gostovanje pri ljubljanskih boksarjih Odreda.

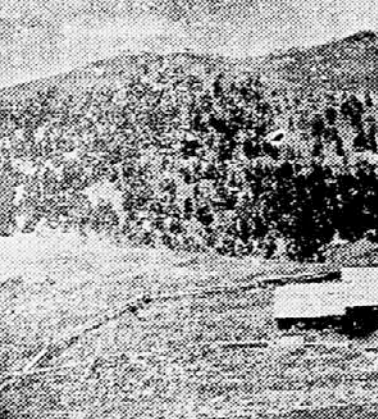
V MEKAJ VRSTAV

V nadaljevanju svetovnega prvenstva v dviganju uteži so se v Stockholmu pomerili dvigalci polteške kategorije. — Zmagal je Rus Vorobjev s 465 kilogram: pred Američanom Sheppardom 450 kg in Bolgarom Veselinovim 422.5 kg.

V nadaljevanju srbske boksaške lige je Radnički iz Niša zmagal proti Dinamu iz Pančeva 14:6, Radnički iz Beograda pa proti Slobodi iz Tuzle 15:3.

V tekmah zvezne rokometne lige so bili zabeležili naslednji važnejši izidi: moški: Lokomotiva: Crvena zvezda 13:10 (9:10), Zeleni: ničar (B); Zagreb 14:12 (5:3), Borac (Banja Luka); Partizan (Belovar) 13:12 (4:9); ženske: Lokomotiva (Z); Spartak 6:5 (2:3), Volvodina; Zeleni: ničar (B) 8:4 (5:1).

Na včerajšnjem atletskem mitingu v Mariboru so mladinci in mladinke dosegli nekaj prav dobrih rezultatov. Omeniti je vredno Lubejevo na 100 m 12.7, Lednikovo v kroglu 10.89 in Lešnikovo na 60 m 8.4, dalje mladince Brenčiča (B) na 200 m 24.2 in v daljnjo 637 ter Sevska (Mb) 648 in v troskoju 13.23 itd.

Krvavec s planine Jezerca. — (Foto: F. Močnik)

DRUGI DAN DRŽAVNEGA PRVENSTVA V STRELJANJU

Samo ena kolaina

Beograd, 21. sept. (Od našega posebnega dopisnika). Drugi dan državnega prvenstva so streljali udeleženci z malokalibrsko puško domače proizvodnje iz vseh treh položajev za kolajno: »mještra«-strelca.

Ves dan je potekal v napetem in razburljivem vzdušju, kajti pokazalo se je, da naše puške le še niso tako kvalitetne, da bi ustrezale pogojem, ki jih terjajo mednarodne norme za najboljšo oceno. Vedeti je treba, da je norma za osvoboditev zlate kolajne 520 krogov od 800 možnih, srebrne 500 krogov in bronzaste 480 krogov. Slovenski strelci so streljali danes z nekoliko prevelikim samozaupanjem — očitno glede na včerajšnje prve uspehe. To bo kar dobra šola za jutrišnji dan, ko bo treba streljati z istim orožjem za prvenstvo ekip in posameznikov. Zanimivo je pristavititi še to, da so bile med Slovencev v premoči ženske, — razen Ježa, ki se je s 472 krogi plasiral na osmo mesto.

Klemenčič zmagovalac in rekordar

Kranj, 21. sept. Drugi dan mednarodnih speedwayskih dirk je na dirkališču v Stražišču privabil mnogo več gledalcev kakor v soboto. Računajo, da se jih je zbralo kakih 7000. Tudi tekmovalje je bilo mnogo privlačnejše kakor dan poprej, saj je bilo na vrsti kar 20 voženj po sistemu vsak z vsakim. Prijetno je presenetljivo Jugoslovan Klemenčič, ki je s časom 17,4 postavil nov rekord proge, pa tudi ostali — Regvart in tovariši — so želi precej uspehov.

Ze v prvi vožnji smo pričakovali prvo odločitev. Startali so Nemeč Kiend, Avstrijec Sitzwahl, zmagovalac prviga dne Poljak Kolber in Jugoslovan Klemenčič. Na splošno iznenadenje je bil prvi Klemenčič, ki je največjemu favoritu s tem odščitnil važno točko. V četrti vožnji je Regvart privozil v cilj pred Avstrijcem Schenkom, česar prav tako ni pričakoval nihče. Avstrijec Hartl je imel v peti vožnji težko delo z Nemcem Kiendom, ki je vodil dva kroga in se dal prehiteti šele v tretjem zavoju. Zadnja beseda o zmagovalcu je bila izrečena v dvanaesti vožnji, ko so Hartla diskvalificirali, ker je kar dva zavoja peljal po travi. V petnajsti vožnji sta Kolber in Regvart vozila tri kroge vtrci, a Poljak je zmagal šele po finišu. Klemenčiča po zmagi v šestnajsti vožnji ni mogel ujeti nihče več in je tako slavil presenetljivo zmago. Kljub temu, da je Hartl natu še zmagal proti Kolberju, mu je to zadostovalo samo za tretje mesto. Domačin Jama je vozil nekoliko previdneje in zasedel 13. do 15. mesto.

Vrstni red: 1. KLEMENČIČ (Jug) 15 točk, 2. Kolber (P) 13, 3. Hartl (A) 12, 4.—5. Halaubeck (A) in Sviatkowski (P) 11, 6. Schenk (A) 9, 7. Regvart (Jug) 7 točk itd. J-k

Zaslужni športniki — gostje kongresa

Na beograjski kongres telesne kulture bodo povabili tudi vrsto zaslužnih športnih delavcev in vrhunskih športnikov. Po vsej verjetnosti bodo te pozornosti deležni iz Slovenije dr. Viktor Murnik, Rudolf Cvetko, inž. Stanko Bloudek, Joža Čop, Stane Loriger, Milena Usenik, Miro Cerar in Mara Rekar.

